

NAŠ ROD

VI. LETO

ŠT. 7.

1934 — 1935

REŠITEV UGANK IZ 6. ŠTEV. „NAŠEGA RODA“:

Križanka. Vodoravno: 1. povoj, 6. policaj, 8. br., 9. gre, 10. ob, 12. hripa, 14. Tabor, 17. tla, 19. jak, 21. mu, 22. Dravograd, 23. al, 25. ilka, 27. akti, 29. Lia, 30. val, 31. oko, 32. rop, 33. apno, 36. šala, 37. na, 38. Prisojnik, 39. in, 40. Noe, 42. rek, 44. Vrbas, 47. ocean, 49. ar, 50. lep, 52. rt, 53. vladika, 54. poj.

Navpično: 1. po, 2. Olga, 3. vir, 4. očet, 5. ja, 6. pri, 7. Job, 8. brada, 11. bojda, 12. hl, 13. prababica, 15. Afrikanec, 16. ra, 17. tulipan, 18. boj, 20. katolik, 21. Milan, 24. lipan, 26. kan, 28. kra, 34. opera, 35. kor, 36. skrat, 41. ov, 43. en, 45. brv, 46. slap, 47. opij, 48. era, 51. Edo.

Izmed rešilcev so bili izžrebani: I. Gorše Jože, uč. VI. r. osn. šole, Dolenja vas pri Ribnici, prejel aktovko; II. Ratej Olga, uč. 4a r. v Trbovljah II., prejela avtomatičen svinčnik; III. Germadnik Marta, učenka IV. b razr. nar. šole v Velenju, prejela mladinsko knjigo.

Naslovno stran narisal Božidar Jakac

»Naš rod« izhaja v Ljubljani osemkrat med šolskim letom in ga prejemajo naročniki »Mladinske matice«, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije »Mladinske matice« Din 22'50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2'50.

List izdaja »Jugosl. učiteljsko združenje« — sekcija za Dravsko banovino v Ljubljani, zanjo odgovarja Ivan Dimnik.

Glavni in odgovorni urednik Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6.

Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani, zanjo odgovarja Franc Štrukelj.

Rudolf Mohar:

Mi orjemo, orjemo, orjemo . . .

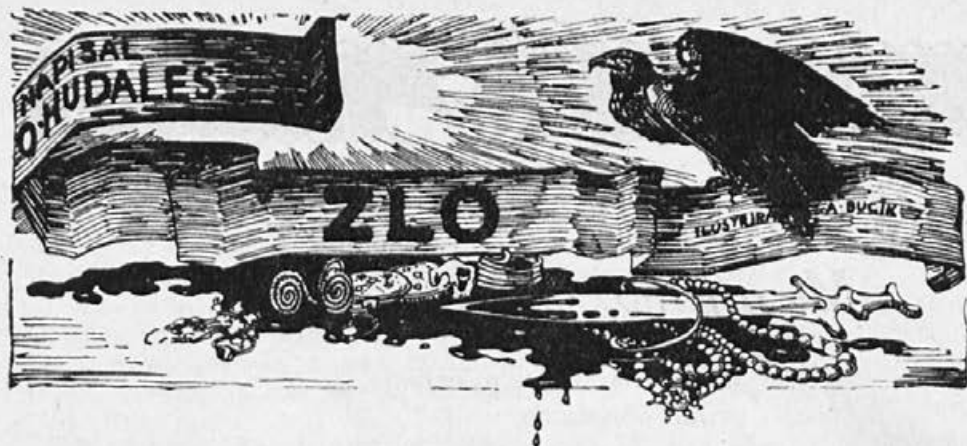
*Mi orjemo, orjemo, orjemo,
grudo obračamo,
sejemo zrnje v vročo zemljó;
vsi potni so naši obrazi,
vse žuljeve naše roké.
Mi orjemo, orjemo, orjemo . . .*

*Pot naših obrazov sadimo:
iz vsake bo kapljice vzknil
klas zlate pšenice.
Mi orjemo, orjemo, orjemo . . .*

*Konjič rezgeta, ker brazdo obrača
gori po njivi, nazaj se spet vrača.
Pod soncem pekočim vsa gruda gori,
soparica lahna iz nje se rodi,
zimsko se spanje v življenje budi.
Mi orjemo, orjemo, orjemo . . .*

*Zrnje pokladamo v brazde kipeče,
k nebu pošiljamo prošnje goreče:
Naj zrno se vsako, vséjano zdaj,
povrne stotero v klasu nazaj!
Bog, gromke nevihte obvari poljé,
gromke nevihte in toče strašné! —*

*Mi orjemo, orjemo, orjemo . . .
Hrepenéče se gruda za soncem ozira —
po zemlji se novo življenje razliva —
in prosi ga tople, blage roké,
ga prosi toplote, da zrna vzkalé . . .
Mi orjemo, orjemo, orjemo . . .*

MLEČE ISKRE

Čemu postopaš vedno okrog te mlade sužnje?« je nekega dne ošinil Jekel sina.

Nardal ni odgovoril. Sram ga je bilo, da se je ponižal do sužnje. In vendar ni mogel drugače. Sredi dela jo je poiskal in ji z žarečimi očmi pripovedoval lovske zgodbe. Lorka je vsekdar našla razumevanje za njegovo pripovedovanje. Zato ji je preskrbel lažja opravila, pri katerih ni toliko trpela. Tudi boljše hrano ji je nosil. Seveda so jo vsi njeni tovariši in tovarišice zavidale. Marsikatero grenko je morala požreti, toda to je ni motilo, da ne bi šla svoje poti. V Nardalu je videla svojega rešitelja. Trdno je verjela, da pride nekoč dan, ko jo bo mladi Sapovec rešil suženjstva in trpljenja. Zato je bila z njim prijazna.

Medtem pa je delo na Turovini lepo napredovalo. Kakor na mravljišču je iz jutra v večer vrolo življenje. Veliki plavži so bili dograjeni in že so jih polnili z ogljem in rudo. V starih plavžih je že žarela razbeljena kovina in čakala, da jo izpuste na prosto. Veličina naprav je Mostiščarje osupnila, da so v opoju dela pozabili na svojo žalostno usodo. Le kadar so se spomnili, da delajo za druge in ne zase, jim je gnjev hitreje pognal kri po žilah. Kakor svoj čas Gorce, so tudi njih mučile v teh trenutkih težke misli na beg, na maščevanje, na rešitev. A zbežati ni bilo mogoče, ne pred delom ne ponoči. Sapovci so bili dobri čuvarji. Najtežje je bilo sužnjem v rudniku. Nizki rovi so jih tiščali k tlom, dušil jih je zrak, napolnjen z dimom kadečih se bakelj. Takrat so se s še hujšo bolečino spomnili zlate svobode, mirnega mostišča in pravljice jezera. V teh urah gluhega trpljenja se je marsikateremu izmed njih porodila misel, da bi izpostavil življenje, da bi se mogel rešiti strašne teže hlapčevstva in izkoriščanja. Toda strah pred smrtjo je bil močnejši.

Odkar so Gorci dobili nove tovariše, so tudi oni postali nemirnejši. Zdelo se jim je, da so Mostiščarji prinesli na zakajeno Turovino duh po sveži travi, cvetju, gozdni smoli, jezerski vodi in svežo sapo prostranosti. Ta vonj je prišel med Gorce kakor klic daljine, klic gozdnih gor, ki so se vsak dan enako prijazno in vabljivo smehljale z obzorja. Prostost je klicala in vabila...

Zopet so po dolgem času zapela kladiva v kovačnici. Neumorno so udarjala ob okorna nakovala, da je odmevalo daleč preko ravni in gozda. Sužnji so kovali blagostanje svojim gospodarjem. Radostnih obrazov so hodili Sapovci okrog. Saj so zmagali. V teh novih plavžih se je topila ruda, vsa

v dimu in sajah je tonila Turovina. V shrambah se je kopičilo blago. Kolikor kupcev naj bi že prišlo, vsem bi lahko postregli.

»Izmenjavali pa ne bomo nič več,« je dejal nekega dne Jekel. »Živino in žito imamo sami. Če hoče kdo kaj imeti od nas, naj prinese zlato.«

In je res ostalo pri tem. Prišli so tuji ljudje in prinesli različno, zelo lepo kožuhovino, ki bi jo radi zamenjali za železne izdelke, a so morali oditi praznih rok. Dolgo so moledovali, prosili in rotili, toda Sapovci so ostali pri svojem sklepu, čeprav jih je lepa kožuhovina mikala. Bahato so govorili:

»Takih reči imamo vsi dovolj. Prinesite nam zlato, ali pa sploh kaj takega, česar mi nimamo.«

Čez dober teden so se tujci vrnili. Pest zlata so prinesli s seboj. Tedaj so se pa oni pokazali gospodarje. Opazili so, s kakim pohlepom so Sapovci otipavali bleščéča zrnca, in zahtevali so zanje pretirano velike množine motik, lopat, nožev in sekir.

»Čemu vam bo toliko tega?« se je jezil Jekl. »Saj dvajset poletij ne porabite te množine orodja!«

»Kaj te briga!« so ga zavrnil. »Kar ne bomo porabili mi, bodo pa drugi. Sli bomo od roda do roda in prodali, kar nam bo preostalo. Vse bomo prodali za zlato.«

Pri tem so se navihano smehljali. Po dolgem prerekanju so se pogodili in sklenili kupčijo. Sledila je običajna pojedina. Sapovci so zaklali mladega junca in ko so se kupci ter prodajalci zbrali okoli dišeče pečenke, so tujci odkrili Sapovcem novo skrivnost. V okornih vrčih so prinesli s seboj neko sladko pijačo. Bila je medica. Nikdar še niso Sapovci pili kaj takega. Vrči so krožili od ust do ust in kaj kmalu so vsi prišli v dobro voljo. Bolj, ko jih je omamljala okusna pijača, bolj glasni so bili. Pogovor je postal hrupen, vsak hip se je kdo dvignil in hotel izzvati smeh ali prepir, kakršne je pač bil narave. Šele pod večer jih je premagala opojna pijača. Porazgubili so se po kočah, ali pa so pospali kar pod milimi nebam. Sapovci so prvič v življenju bili pijani. Tudi Nardal je bil. Nič kaj trdno ni stal na nogah, ko se je približal Lorki, in jo jecljaje vprašal: »Lorka, ali bi hotela postati moja žena?«

To nenadno vprašanje jo je zadelo kakor blisk. Toraj vendar! Konec bo robstva, konec muk in zaničevanja. Lorka bo gospodinja na Turovini. Svobodna žena svobodnega moža, moža gospodarja. Vendar ni hotela pokazati svojega veselja. Obrnila je glavo vstran in poltiho rekla: »Jaz naj postanem tvoja žena? Sužnja...«

Nevoljno je zamahnil z roko: »Ne govori! Kaj sužnja! Izbiram si ženo, kjerkoli hočem.«

»Kaj poreče oče, najbrž še nisi pomislil. Nikdar ti ne bo pustil vzeti sužnje za ženo.«

Jezno so se mu zasvetile oči in skoraj kriknil je: »Mora!«

A takoj je znižal glas in nežno nadaljeval: »Preveč me ima rad, da bi mi odbil to željo.«

Lorka tisto noč ni spala. Zaradi veselja in zaradi nekega čudnega nemira, ki ji je grebel po srcu.

* * *

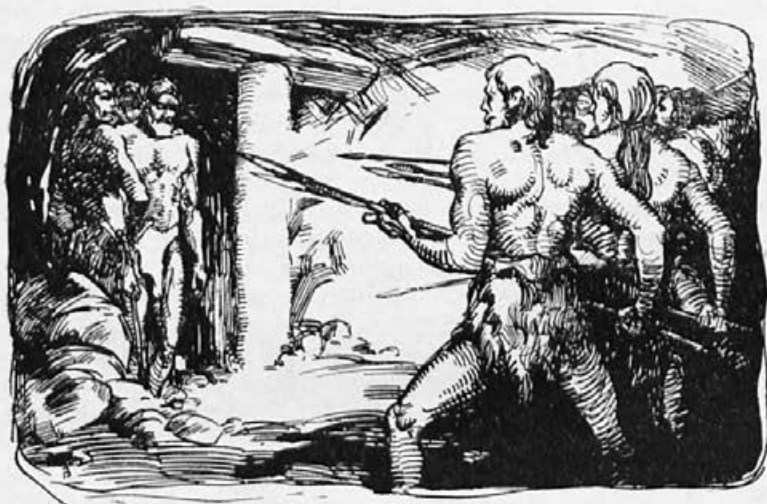
Petdeset miščastih rok je polnilo nenasitno plavževo žrelo. Neprenehoma so dvigale težke košare rudo, hrbti so se upogibali, kite na telesih so se npenjale kakor tetive na lokih. Niti govoriti ni bilo časa. Le tu pa tam se je komu izvil iz prsi težak vzdih. Oči vseh so bile rdeče podplute od napora, dima in jedkih plinov, ki so se dvigali iz sosednjih plavžev. Opoldan je sonce sijalo tako vroče, da je sužnjem hotelo izpiti vso vlago iz izmučenih teles.

»Vode!« je zaprosil nekdo z izsušenimi ustnicami.

»Jo boš pil zvečer, ko bo čas,« ga je zavrnil v bližini stoječi Sapovec.

Suženj je zaškrtal z zobmi, dvignil novo košaro in jo podal tovarišu, stoječemu višje na lestvi. Čez pol ure se je zvrnil kakor klada v pečena tla. Prihitelo je nekaj Sapovcev, potegnili so ga vstran in ga neusmiljeno pretepli. Toda z udarci ga niso priklicali k življenju. Zavlekli so ga v senco pri plavžih in ga pustili ležati. Glasno mrmraje so izrazili njegovi tovariši svoje sočuvstvovanje in nevoljo. Za odgovor so dobili udarce in psovke: »Tiho, psi! Plavž mora biti napolnjen še danes, pa če vsi pocepate.«

Črna plavževa stavba je režala vanje, kakor nenasitna zver. Nepretrgoma ves dan so polnili njeno žrelo, delali kakor stroji, a plavž je bil lačen, vedno lačen. Nenasitno je žrl košaro za košaro, do vrha napolnjeno z rjavim železovcem in črnim ogljem. Na tisoče jih je bilo. Zadnja je izginila v njem, ko je mesec stal že visoko na nebu. Gorci in Mostiščarji so bili tako utrujeni, da niso več čutili ne rok ne nog. Samo velika, pekoča bolečina jim je ležala v kosteh. Še do večerje jim ni bilo mnogo, čeprav niso od jutra ničesar jedli. Le pili so. V dolgih požirkih so vlivali vase hladilno pijačo, ki jim je edina mogla dati nekoliko svežih moči.

Sem od reke je dihal zgodnji jesenski hlad. Pred vratj suženjskih koč sta sedela Vidar in Dagar. Vsi drugi so že spali. Ob drevesu blizu koč je stal Sapovec — stražar, opirajoč se na dolgo sulico. Nočno nebo so prepregle tanke meglice, motno je sijal jesenski mesec skozi nje. Tako medla je bila njegova luč, da ni mogel odkriti množice barv, ki so se bohotele na gozdnem drevju. Tam je šumela hladna sapica, igraje trgala odmrle liste in jih trosila po mahovnatih tleh. Tihi, otožni glasovi so pluli skozi noč...

Moža sta prisluškovala tem glasovom. Vzbujaali so željo po svobodi, po zadoščenju, po pravici, po maščevanju...

Čez čas je nagnil Dagar glavo prav k Vidarjevemu ušesu in šepetal: »Ne vzdržim več! Zbežim z vsemi svojimi ljudmi. Bolje je smrt, ko tako življenje.«

Vidarjev obraz je ostal negiben. Le zdravo oko je živo zagorelo, ko je ravno tako tiho odgovoril: »Res, treba je nekaj ukreniti! Toda moj načrt je nekoliko drugačen od tvojega.«

»Kaj misliš?«

Še nižji, še tišji, še ostrejši je bil Vidarjev glas:

»Kdo je, vprašam te, Dagar, zgradil te plavže? Kdo koplje rude v zatohlih jamah? Kdo kuje bogastvo in blagostanje? Mi! In kaj sprejemamo za to? Udarec, psovke. Je li to prav? Bogovi niso odločili tako. Bogovi hočejo, da vsakdo uživa sadove svojega dela. Na Turovini pa je drugače. Mi delamo, mi garamo, uživajo pa drugi. Čigavo je to, kar vidiš tu okrog? Ali veš, Dagar?«

Dagar je komaj vidno pokimal: »Vem. Naše je.«

»Poznaš sedaj moj načrt?«

Dagar ni utegnil odgovoriti. Tisti hip so se jima približali stražarji in se zadržli:

»Spat pojdiva, da ne bosta jutri pri delu kimala in zehala!«

Brez besed sta zlezla v kočo in se vrgla na trdi ležišči.

* * *

Na svojem ležišču v ženskem oddelku se je premetavala Lorka. Sen je bežal od nje in ji ni hotel zatisniti trudnih oči. Lice si je zakrila z rokami in tiho ihtela. Nihče ni vedel za njene solze, nihče ni videl njene bolečine. Odkar je bil Nardal prijazen z njo, so jo njene tovarišice sovražile. Venomer so jo zbadale. A ona ni imela nikogar, ki bi mu zaupala svoje sanje, ki bi mu razkrila svoje upanje. Tisti večer ji je bilo še posebno hudo. Na mah so se zrušili vsi njeni upi. Ugasnila je zadnja iskrica sladkih nad. Tako težko je bilo to razočaranje, da mu še prav verjeti ni mogla. Le pekoča bolečina preko pleč jo je spominjala na vso bridko razočaranje prošlega popoldneva. Kako se je že vse zgodilo?

Prebirala je rudo na visokem kupu za plavži. Nič kaj gladko ji ni šlo delo izpod rok. Pričakovala je Nardala, da ji pove, kako sta se zmenila z očetom. Ves dan se je že zaman ozirala proti naselbini, a Nardala ni hotelo biti. Nek čuden strah ji je stiskal srce. Zakaj ga ni? Saj ji je vendar obijubil. Te težke misli in skrbi so ji slednjič popolnoma pregnale lepe sanje in ugasnile smehljaj na njenem licu. Topo je zrla pred se in delala kakor stroj.

»Lorka!«

Bliskoma se je vzravnala in se ozrla. Pred njo je stal — Jekel. En sam pogled v njegove globoko pod nasršene obrvi potisnjene oči ji je povedal vse. Na mah je zrušil vso lepo zasanjano stavbo o bodočnosti. Jekel je stopil tik nje in siknil skozi močne zobe: »Dekle! Še eno besedo mi izpregovori z Nardalom, pa te pretepem, da bo koža v cunjah visela s tebe. Njemu sem te neumnosti že izbil iz glave. Razumela?«

»Kje je Nardal?« je zajecljala, vsa v strahu za mladca, ki ji je bil edina uteha težkih dni.

»Ne brigaj se zanj!« je zarjul Jekel. »Na delo pojdi!«

In ošinil jo je z bičem preko pleč, da ji je zacvetela modra maroga od levega do desnega ramena. Bolečina je bila prevelika, da bi mogla krikniti. Čutila je, da se je v njej nekaj zrušilo in da je ostala sama sredi puste praznote.

»Kje ste, bogovi, da me rešite, da me maščujete?«

Vso noč jih je klicala njena razbičana duša, a ni mogla priklicati tolažbe.

(Se nadaljuje.)

POKLUKANSKI ZAJCI

Za sedmim gričem odtod leži vas, ki se ji pravi Pokluka. Poklukani niso neumni, njihove žene ne molčeče in tako bi bilo v vasi prav lepo, če bi ne delala Poklukanom divjačina po poljih take škode, da so postale ženske že kar prezgovorne in možje v skrbeh.

»Če bi ne imele takih dedcev,« so govorile kar vpričo njih, »bi nam ne požrli zajci vsega zelja. Postali so že tako predrzni, da se nam ženskam že kar po robu postavljajo, če jih podimo. Vsega pa so krivi dedci,« so rekle, »še ene flinte ne premorejo in če bi jo, Bog ve, če bi znal kdo streljati.«

Pa je bil v skrbeh že sam župan in je premišljeval dva dni in dve noči, nazadnje pa le zlezal na skedenj in izvlekel iz listja skrito puško. Pogledal je pogumno v cev, potlej natresel vanjo smodnika in šiber in se obrnil k ženi:

»Zdaj pa grem sam nad nje — župan sem, pa zbogom!«

In je šel nad dolgouhce.

»Bog mi daj srečo,« je momljal in stiskal pihavnik.

Iz gozda je zavil po polju in napenjal oči. Pa ni bil malo neumen, sicer bi ne bil župan in je, glava zvita, sredi zelnika počenil k najlepši glavi in se previdno vlegel za njo. Da bi ga zajec ne opazil, se je pokrtil z listjem in travo. Pa ni bilo ne duha ne sluha o njem. »Zdaj jim pokažem,« je rekel potiho in oprezno, zakaj poklukanski zajci so zviti, ampak župana ne bodo, ne, ne, se je domislil in vrtal v zelnato glavo luknjo in potlej še eno. »Tako, zdaj boste videli, kaj znaajo Poklukani,« in je porinil cev v glavo, skozi drugo luknjo pa oprezal za zajcem.

Gleda uro, dve, ni zajca ni vraga — nikogar. In je že mislil odriniti, ko je med listjem nekaj zašuštelo. Župan je pogledal skozi luknjo, zadržal sapo in se potuhnil. Strela gromozanska! Proti njemu jo maha dolgouhce kakršnega še ni videl v življenju... Velik in močan momlja, se ozira brezskrbno v vas, potlej pa jo kar urno mahne k najlepši glavi. Župan je že napenjal petelina — ko je prestrašen začutil, da mu je zajec skočil na glavo, pokrito z zeljnati listjem.

»Križana mast!« je potiho zaklel in premišljeval, kako bi izvlekel flinto iz luknje. Zajec pa je brezskrbno pobiral z njegove glave zeljnato listje in ščegetal župana z repkom po vratu.

»Ta je pa lepa!« je pomislil župan, »takih zajcev nimajo nikjer, škoda bi ga bilo ubiti, živega prinesem domov!«

In se je opogumil in zgrabil zajca za rep. Zajec se je prestrašil kakor nikoli poprej, se urno obrnil in zasadel županu kreplje v obraz. Otepal se je z vsemi močmi in hotel na vsak način osvoboditi svoj že itak kratki rep. Tako sta se borila in županu je že zalivala kri oči pa je še enkrat poizkusil ukrotiti divjaka — pa je bil menda že prestar, a zajec pregrben in je jezen zaklel: »Počena kocina!«... in jo je ubral naravnost v gozd.

Zajec jo za njim ni mahnil, le puško je pogledal pod seboj in smuk — pa glej šmenta, zaplel se je med jermen, pihavnik se je zavlekel za njim in takrat je zagrmelo do Pokljuke in še dlje: Pok, pok...

Sesedel se je zajec, nato pa jo ubral v dir kakor se pač zajcu spodobi.

»Brrr, brrr,« se je stresel v hosti župan, »zdaj strelja šment za menoj!« in jo je mahnil v drugo stran. Pa smola taka, tam za malim grmom sta upehana spet trčila skupaj. Brž je pogledal župan, če je zajec s puško ali ne in mu je ves srečen pokazal hrbet: »Kar pojdi, strela gromozanska!« je dejal, »orožnega lista pa ne dobiš nikoli!« In sta jo mahnila vsak v svojo stran.

POVESTI POPOTNIKOV

SPEKE ODKRIJE LETA 1862. IZVIR NILA

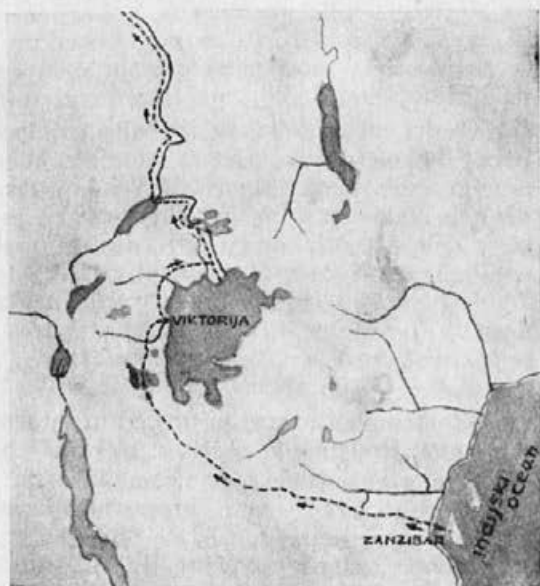
Speke

Dober dan vsem skupaj! Moje ime je Speke. Po rodu sem Anglež in rodil sem se v Somersetširu. Prišel sem semkaj, da Vam povem, da sem našel izvir Nila. Stotine let so ljudje izpraševali, kje izvira ta reka, a nikde ni znal odgovoriti. Že dolgo sem domneval, da je njen rojstni kraj v Afriki v nekem velikem jezeru, ki sem ga odkril na nekem drugem potovanju in ki sem ga imenoval Viktorija jezero.

Da bi dognal, ali imam prav ali ne, sem odšel iz Zanzibarja meseca oktobra l. 1860, z mnogimi Arabci, črnici, mulami in osli, ki so nosili tovore, ter z nekaterimi kozami, ki naj bi dajale mleko. Ob našem odhodu nas je bilo 220; pa ni trajalo dolgo, ko so nekateri nosači pobegnili od nas, a v treh mesecih so poginile vse mule in vsi osli. Vsi bi pomrli od lakote, ako nam ne bi bilo

možno streljati razne živali za hrano. Zbolel sem na mrzlici, pa sem le potoval dalje, dokler nismo dospeli do Ugande, kjer smo morali iti h kralju in ga prositi, da bi nas pustil potovati skozi svojo deželo. To srečanje s kraljem je bilo precej zabavno. Sedel je na rdeči odeji, ki je bila pognjena na malo travnato vzpetino. Lase je imel kratko ostrižene, razen v sredini, kjer jih je imel počesane v obliki visokega slemena, podobnega petelinovemu grebenu. Okoli vratu je imel obešen obroč iz majhnih steklenih biserov, nabranih v krasnih vzorcih. Na eni roki je imel še drug vzorec iz steklenih biserov, na drugi pa lesen čar, pritrjen z vrvco, pokrito s kačjo kožo. Na vsakem prstu na rokah in nogah je nosil izmenoma bronaste in bakrene prstane.

Pozvali so me, da se pomaknem bliže, kjer so bile po tleh razprostrte leopardove kože in kjer je stalo poleg velikega bakrenega bobna še več drugih manjših bobnov. Rad bi se pogovarjal s kraljem, a njegovega jezika nisem znal, pa tudi nobeden od onih, ki so stali okoli mene, ni smel izpregovoriti niti dvigniti glave. Tako sva kralj in jaz sedela in strmela drug v drugega eno celo uro, ne da bi izpregovorila le eno besedo, dasi se je trudil z znaki mi dati razumeti, da naj snamem svoj klobuk in naj razpnem dežnik.

Spekovo potovanje do izvira Nila

Narod Ugande ga je častil kakor svojega Boga; zato je kralj delal kakor mu je ugajalo. Bil je krut, vendar v nekaterih ozirih dober vladar. Ceste, široke kakor naša vozna pota, so vodile med visoko travo in preko gora in skozi gozdove od enega konca njegove dežele do drugega.

Mesta in vasi so bile čiste in kočje, narejene iz trave, so bile tako lepo postržene, kakor glave, ki so jih obdelali londonski brivci. Narod je bil dokaj premožen; oblečen je bil v dobra oblačila iz lubja in kož in posedoval je mnogo koz, ovac, volov in kuretine, ter se je pečal z gojenjem velikega števila banan in drugih vrst hranilnih rastlin.

Ko sem bil nekega dne s kraljem na jezeru Viktorija, so mi povedali, da teče iz severnega dela jezera neka velika reka. Zdelo se mi je zagotovo, da mora biti to Nil, in zelo se mi je pričelo muditi od tod. Toda kralj ni želel, da bi odšli in ko je končno dovolil, da smo odpotovali, nas je poslal po suhem, tako, da smo morali iti peš. Z nami je šlo mnogo krav, ki nam jih je podaril, a naši vodniki so kmaľu večino od njih izgubili.

Neke noči so črnci zažgali kočje, v katerih so spali naši ljudje, a napravili so več škode sebi kakor nam, saj so njihove lastne kočje zgorele do tal. Da bi se zavarovali pred ponovnimi napadi, smo posekali vse njihove nasade in iz njih naredili ograjo.

Na nekem kraju smo morali preko vode, ki je bila tri milje široka. Precejšen kos smo lahko prebredli, a preko zadnjega dela smo morali na brodovih. Krave so plavale črez in možje so se jih držali za repe. Za ta del pota smo porabili nič manj kakor štiri ure, in ves čas so nam milijoni moskitov pikali naše gole hrbte in noge.

Vedno in vedno smo izgubili pravo pot, toda končno, dne 21. julija 1862 sem stal na bregu Nila. Pokrajina je bila prekrasna. Pred menoj se je razprostiral lep veletok, 600 do 700 metrov širok, pokrit z otoki in skalami in s kočami ribičev na prvih, na drugih pa s krokodili, ki so se prazili v vročem soncu.

Želel sem iti do kraja, kjer Nil v resnici zapušča jezero. Poizkusili smo najeti čolne, toda poglavar te pokrajine ni bil doma, njegov namestnik pa ni mogel ničesar storiti za nas. Rekel je, da so prvič vsi čolni razkropljeni in da jih ne bo mogoče pred enim ali dvema dnevoma zbrati; drugič je trdil, da jih ne bomo dobili, tudi če bodo zbrani.

Godrnjali smo in se kregali, a čolnov nismo dobili; zato smo se peš napotili skozi deželo, kjer je bilo na suhem mnogo levov in slonov, v vodi pa mnogo krokodilov in povodnih konj. Prodirali smo skozi visoko travo in džunglo kakor tudi skozi velike vaške nasade, kjer so sloni pojedli vse, kar se je dalo pojesti, kar pa pojesti niso mogli, to so uničili s svojimi rilci. Niti ene banane ali kočje niso pustili cele.

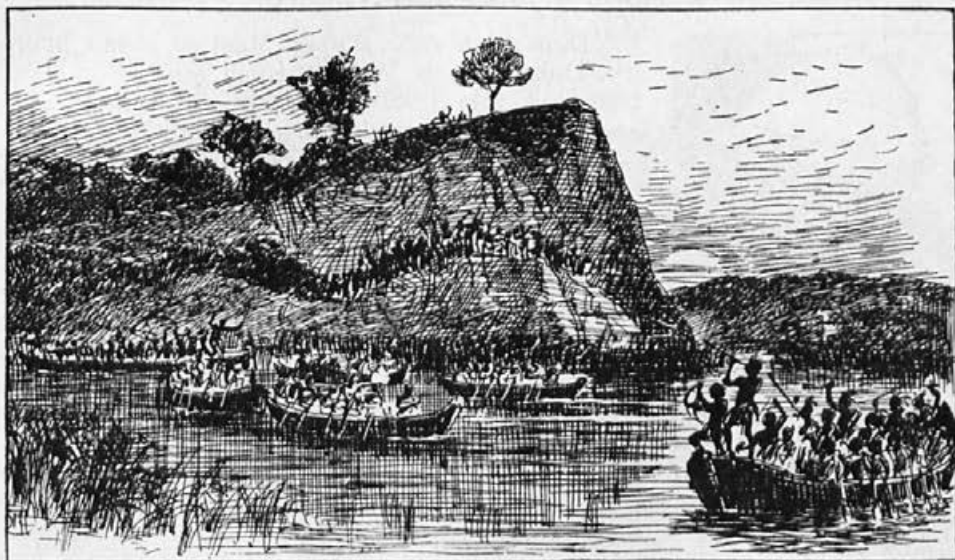
Končno, po izdatnem potovanju preko gora in skozi visoko travo smo dospeli do svojega cilja. Dasi lepa, vendar pokrajina ni bila taka, kakor sem pričakoval, kajti velika širina jezera se je skrivala za hribom, štiri metre globoki in 130 do 170 m široki slapovi so bili prekinjeni s skalami.

Kljub vsemu nas je ta pogled ure dolgo zadržal: grmenje voda, tisoče rib, skakajočih v slapovih, ribiči, ki so prihajali s svojimi čolni in zavzemali svoje postojanke na skalah z ribnicami in ostmi v rokah, povodni konji in krokodili, zaspano ležeč v vodi, brodovi nad slapovi in živina, ki so jo gnali doli k obali jezera napajat.

Namen našega potovanja je bil dosežen: Brezdvomno, videli smo, kako se stari Oče Nil poraja iz jezera Viktorija, kakor sem trdil ljudem, še preden smo zapustili Anglijo; tako je prišel čas, da smo začeli zopet misliti na vrni-

tev. Zdelo se mi je, da bi bila najkrajša in najlažja pot pač po Nilu samem navzdol.

Od kraja, kjer je reka zapuščala jezero, smo morali potovati dva tedna, da nam je bilo mogoče nabaviti si pet čolnov. No, sem si rekel, sedaj je konec vsega potovanja, treba bo le mirno pluti po Nilu navzdol. Pa boste slišali o tej »mirni plovbi«. Kmalu nato se nam je začel bližati izredno velik čoln, poln dobro oblečenih in dobro oboroženih mož. Takoj se je obrnil, kakor da bi se nas zbal in mi smo veslali za njim. Čim hitreje smo veslali mi, tem hitreje je plul tudi čoln pred nami in gonja je postala kar razburljiva.

Domačini napadejo Speka

Sonce je začelo zahajati. Na skali ob reki je stala množica oboroženih mož, ki so skakali, kričali in dvigali svoja kopja. Mislil sem, da nas s tem pozdravljajo, toda ni bilo tako, kajti branili so nam izkreati se.

Tedaj pa se je čoln, ki smo ga prej lovili, obrnil s svojo širino proti nam in iz bičevja za nami se je prikazal še eden, poln oborožencev. Da bi živi ušli, nam ni kazalo drugega, kakor skupno se umakniti; toda postajalo je temno in posadke mojih čolnov so bile slabotne. Ukazal sem, da se držimo blizu skupaj in da se umaknemo nazaj; vsi so se zbrali pri meni, razen enega čolna, ki je bil najbrž tako pokvarjen, da se je vrtel na mestu kakor hroma raca.

Toda čolni niso mogli ostati skupaj in se umakniti z menoj. Eden je odšel v temno senco bičevja, kjer so ga divjaki takoj napadli. Metali so kopja, a padala so k sreči v vodo namesto med može; z drogovi in kavljji smo nato obdržali čolne skupaj. Trije streli iz naših pušk pa so končali bitko. Dva od sovražnikov sta padla in sicer eden mrtev, drugi pa ranjen. Slišali smo jih kričati, da je bolje, če nas puste v miru in odšli so, ne da bi nas motili in pustili so nam prost prehod po reki navzgor.

Misel na plovbo po reki sem moral opustiti in zopet sem odšel peš po suhem naprej, dokler nisem iznova dospel do Nila in sicer na kraju, kjer sem našel vojake, trgovce in čolne ter tudi začetek lahkega potovanja domov. Zdravi ostanite!

Vaje.

1. Na brezimni zemljevid Afrike napiši vsa imena v tej povesti.
2. Poišči, kolikor moreš najti v kaki zemljepisni knjigi o Ugandi. Ali je travnata, gozdnata ali puščavska dežela? Kaj ti v tem poglavju pomaga odgovoriti na to vprašanje?
3. Kateri od raziskovalcev, o katerih smo čitali, so naleteli na prijazne domačine? Kateri so naleteli na sovražne divjake?

STANLEY RAZIŠČE L. 1876—1877 VELETOK KONGO

Stanley

Dober dan vsem skupaj. Meni pa je ime Stanley. Doma sem iz Walesa; rojen sem bil v Denbighu od zelo ubožnih staršev. Bil sem še zelo majhen, ko mi je umrl oče, in poslali so me v šolo neke delavnice za zapuščene otroke, od koder pa sem pobegnil in postal mornarski vajenec. Kako sem postal raziskovalec, Vam ne morem pripovedovati, ker bi predolgo trajalo. Sedaj Vam moram pripovedovati le o vzroku, zakaj sem šel v Afriko, in da Vam vsaj nekoliko popišem, kaj smo tam delali in odkrili.

Najprej mi dovolite, da Vas spomnim na to, da je veliki misijonar Livingstone odkril v Srednji Afriki reko, Lualaba imenovano. Videl jo je, kako je tekla proti severu in mislil je, da je to gorenji tek Nila. V resnici nikdo ni vedel, ali je del Nila, Konga ali Nigra. Moja naloga pa je bila, da sledim tej reki prav do morja.

Svoje potovanje po Lualabi navzdol sem pričel na skrajni točki, ki jo je Livingstone dosegel na tej reki. Tam sem se sestal z nekim arabskim trgovcem in prekupčevalcem s sužnji, visokim, črno bradatim možem, ki mi je pravil, da teče ta reka skozi velik pragozd. Eden od njegovih ljudi je bil tudi tako prijazen, da nam je zatrjeval, da je tam toliko leopardov, da nam ne bo treba iti daleč, ne da bi videli enega, dalje, da tam vise velike kače kar z dreves dolj in čakajo na nas, da nas bodo pikale. Pokrile nas bodo mravlje, ki pikajo kakor ose; gorile nas bodo napadle in nam prst za prstom odgriznile; kanibali nas bodo napadli in požrli...

Vse to nam ni prerokovalo ravno lahkega potovanja; toda moj beli spremljevalec Poccoke in jaz sva sklenila, da bova šla dalje, pa naj pride kar hoče. Tako smo dne 5. avgusta odpotovali z oddelkom, ki je štel okoli 700 ljudi in od katerih jih je bilo precej last prej omenjenega Arabca.

S seboj smo imeli čoln »Lady Alice«, ki so ga razdeljenega na osem kosov nosili črnici na svojih glavah.

Kmalu smo vstopili v mračen gozd. Njegova streha iz listja in vej je bila tako gosta, da nikdar nismo vedeli ali je dan oblačen ali sončen. Ves čas smo potovali v nekakem polmraku, kakršnega imamo doma približno eno uro po sončnem zatonu. Pa ni bilo samo temno; bilo je tudi vlažno. Mokrota je kapljala in tekla po deblih in vejah in padala na nas, da je bila naša obleka kmalu premočena in težka.

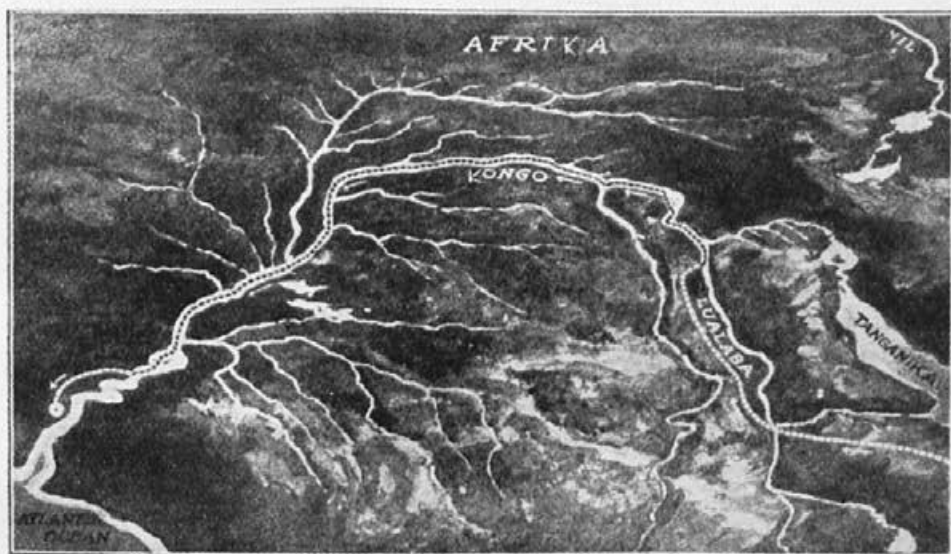
Naša steza je bila ali blatna ali pa pod vodo. Vsakdo se je plazil in plezal naprej, kakor je pač najbolje mogel. Včasih so padli drevesni velikani zaprli pot z goro svojih vej in vejic. Te muke smo prenašali deset dni, kolikor

smo pač mogli, nato pa so Arabci izjavili, da nečejo iti naprej. Obljubil sem jim še 500 funtov šterlingov, če bi hoteli ostati pri meni še dvajset dnevnih pohodov in tako smo odšli iznova na pot.

Po sedemnajstih dneh, odkar smo odšli, smo zopet ugledali našo veliko reko in spustil sem vanjo čoln »Lady Alice«. Vkrcal sem tridesetšest ljudi vanj in plulj smo po reki tesno ob bregu, kjer je potoval ostalji oddelek.

Večkrat so nas napadli ljudožrci, ki so z brega vpili: »Meso! Meso! Ha! Ha! Imeli bomo mnogo mesa!« Pa kljub njihovem kričanju in njihovim zastrupljenim puščicam smo ušli njihovim zobem.

V pragozdu so armade papig kričale nad našimi glavami; legijoni pavijanov in opic so tulili; krokodili so grozili na sipinah; povodni konji so krulili, kadar smo se jim približali; slon je stal ob bregu reke in milijoni žuželk je brnelo ves dan okoli nas.

Stanleyjevo raziskovanje reke Kongo

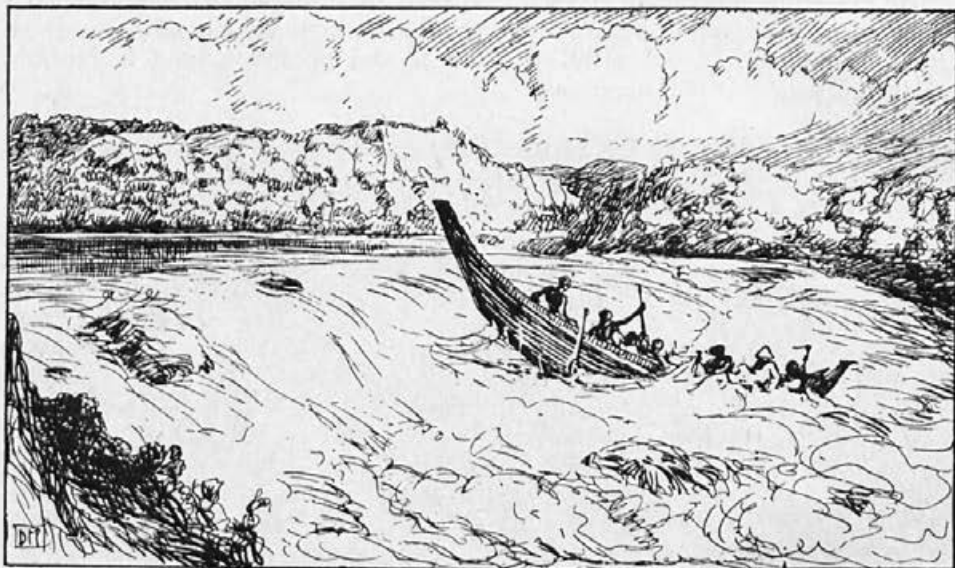
Meseca januarja smo dospeli do sedem brzic, ki se dandanes imenujejo Stanleyjevi slapovi. Po njih nismo mogli pluti, sicer bi vsi utonili. Morali smo si izsekati ob slapovih pot skozi pragozd in prenesti čoln in vse velike trupine navzdol. Ves čas pa smo se morali braniti ljudožrskih rodov, ki bi nas radi pojedli in ki so nas napadali, kjerkoli so le mogli s svojimi zastrupljenimi puščicami.

Tako smo rabili dvajset dva dneva, da smo prišli do konca brzic. Zopet smo pluli po mogočnem veletoku, ki je bil že eno miljo širok, in še vedno sem se povpraševal, ali plovemo po Nigru ali po Kongu. Le eno sem vedel, da ta reka nima ničesar opraviti z Nilom, kajti tekla je sedaj proti zapadu in ne proti severu. Pričel sem se že čutiti zelo srečnega in zadovoljnega, ko smo bili zopet nepričakovano napadeni.

Tokrat nas je poizkusilo ustaviti petdeset pet velikih bojnih čolnov, v katerih je bilo 2000 mož. Poleg zbijanja na bobne in trobenja na rogove so tudi kričali in streljali, toda naše puške so se jim zdele le preveč hude in tako hitro so se umaknili, kakor hitro jih je le neslo.

Ko smo prepotovali približno 1000 milj in smo se tridesetenkrat bojevali, se je veletok nenadoma razširil v silno jezero, ki smo ga imenovali Stanley Pool.

Pod tem jezerom so se iznova pričele brzice in na mnogih krajih smo morali čolne prenašati. V eni izmed teh brzic je Pocock izgubil svoje življenje. On in njegov oddetek je poizkusil pluti po brzici v čolnu: deroči tok pa je pograbil čoln, ga vrغل čez slap, metal od vala na val in ga končno potegnil v silen vrtinec. Takoj sem poslal može z vrvmi na kraj nesreče, da bi kogarkoli rešili, a razen osem mož je vsa posadka utonila.

Vožnja po nevarnih brzicah

Za potovanje po suhem ob brzicah, ki je bilo sicer le še 170 milj dolgo, smo rabili pet mesecev, tako da smo sedaj povprečno prehodili le eno in eno četrtno milje na dan. Koncem meseca julija smo dospeli do neke točke, do kamor sta od morja sem prišla pred več leti dva druga raziskovalca. Tako je bilo sedaj ugotovljeno, da je reka, po kateri smo potovali, Kongo. Sedaj ni bilo nobenega vzroka več, da bi ji še sledili; zato sem povedal svojim ljudem, da bomo reko zapustili in se po suhem pretokli do Bome, kjer že žive belci in do kamor je še kakih šestdeset milj. Ko smo zapustili svoj čoln »Lady Alice« na vrhu nekega skalovja in odšli po suhem dalje, smo bili vsi oslabljeni in bolni. Omahovaje smo dne 9. avgusta dospeli do Bome, kjer smo našli precej evropskih trgovcev, ki so nas prijazno sprejeli. Tri dni nato sem že zrl na Atlantski ocean, in videl sem mogočni veletok, kako se je izlival v to brezbrežno, brezkončno morje. Toda hvaležen sem bil Njemu, ki mi je omogočil, da sem prodril skozi Črni kontinent od vzhoda do zapada, moje srce pa je bilo polno žalosti in oči polne solz, ko sem mislil na premnoge tovariše in prijatelje, ki sem jih izgubil na potu. Z Bogom!

V a j e.

1. Pripiši svojemu afriškemu zemljevidu še imena v tem odstavku.

2. S pomočjo kake knjige, ki jo dobiš v knjižnicah, napiši kak sestavek o velikem gozdu ob Kongu. Kje smo slišali o podobnem gozdu?

DVA POTEPUHA NA JADRANSKEM MORJU

Rt Planka

Med Trogirom in Šibenikom se je dalmatinska obala v svoji črti nemara najbolj razčlenila. Kakor ogromna oteklina se je tu izbočilo njeno telo v morje, ali če hočete, kakor obilen trebuh, skoraj v sredini telesa, med njegovim spodnjim in gornjim delom. Toda trebuh ni lepo okrogel in zalit, v globokih, podolžnih zalivih se je zajedlo morje vanj in ga razčlenilo. Človek, ki vrže pogled na zemljepisno karto in ki se je poučil nekoliko o podnebnih prilikah na našem Jadranu, bo razumel kmalu, od kod ta razčlenjenost. Tu je meja med vetrovi, ki prevladujejo na Zgornjem Jadranu, in med tistimi, ki razsajajo pretežno v njegovem spodnjem delu. Ta izboklina štiti nekako gorenji del pred južnimi vetrovi in spodnji del pred severnimi. Zato pa se ves njihov bes izživilja v tem predelu, tu je morje najpogosteje viharno in ima največjo razdiralno moč nad kopno zemljo. Ne mine skoraj dan, da bi tod okrog ne razsajal vihar. Natančno v sredini, ki je najbolj izpostavljena pobesnelim elementom, pa leži rt Planka.

Vse te stvari sem zvedel polagoma iz ust starih brodarjev in ribičev, s katerimi sva na poti do sem prišla v dotiko. Nobeden ni hotel verjeti, da bova s svojo orehovo lupinico izvozila tod brez nesreče. In tako si lahko mislite, da tisti dan, ko sva se spustila nekaj nižje od Trogira v morje, da prebija še to zadnjo in najhujšo preizkušnjo, nisva gledala brez skrbi v še neznan zaključek tega dne. In najina skrb je tem bolj narasla, ker se je zljubilo skoraj vsakdanjemu severozapadniku zapihati že na vse zgodaj in zagnati visoke, belogrivaste valove. Vrhu tega je bilo videti res nevarno, da bi prišla v pretesno neprostoovoljno dotiko z obalo. Valov in vetra samega se nisva posebno bala, ker sva jih imela proti sebi in je čolniček tako z

Motiv iz Rogoznice

lahkoto, ki si je ne more nihče predstavljati, kdor še ni poskusil takšnih voženj, držal naprej. Trije tedni vsakodnevnega veslanja so napravili najine mišice tudi jekleno trde, da sva naravnost z užitkom kljubovala vetru in valovom. Toda koprna in otoki ter čeri pred njo so bile na prvi pogled in posebno v razburkanem odovju nepristopne. Vseposvod navpična, strma stena, v kateri sva opazila komaj dva, tri zaščitene zalivčke, kjer bi mogla brez nesreče pristati. In kjer se je stena znižala ter spuščala nizke izrastke v morje, je bila ob njegovi črti strahotno razdejana, izgledana, izluknjana, tako da je vzbujala vtis peklensko trdih in ostrih zverskih zob, ki so neprestano pripravljeni, da te usekajo in raztržejo na koščke. V zavetnj strani nekega otočka sva poskusila proti opoldanski uri pristati, da bi se malo najedla in pogovorila. Komaj sva še utegnila proč od njegovih robotih, kakor demant trdih skal, ob katere bi se čoln kmalu raztreščil. In to je bilo na zavetni strani! Z valovi in vetrom v bok sva v nevarnosti, da se vsak hip prekucneva, zaveslala v prodnat zaliv nasproti otočku in tu sva si odpočila,

Kaj zdaj? Bila sva že blizu strašnega rta. Tam bi naju veter ujel z vso silo in ga ne bi mogla obpluti. Še več: ljudje so nama povedali, da bi morala tam obpluti tri osti (srednja je pravi rt), kjer bi se ne mogla nikamor več zateči. Smrt bi bila neizogibna. Torej ostaneva tu in počakava trenutka, ko se bo morje pomirilo? Imela sva svoje razloge, da ta rešitev nama ni dišala. Bila sva besna, da bi morala izgubiti nov dan, ko sva bila s časom že zelo na tesnem, če sva hotela opraviti vso začetno pot. In tako sva se odločila, da poskusiva z vso previdnostjo poveslati do prve osti. Če bi tam videla, da ne gre naprej, se še lahko vedno vrneva.

Poskusila sva. In ker imajo pogumni možje (ali norci, kakor hočete) vedno srečo, sva jo imela tudi midva. Veter je začel mahoma upadati, valovi so postajali čedalje mirnejši. Na koncu prve osti in ko sva zagledala strašni rt, je bilo morje že ravno in gladko kakor zrcalo.

Rt me je razočaral. Predstavljal sem si nebotično, navpično steno, ob katero grmi ubijajoča, peneča se biva-vica. Namesto tega nizek, bel pomol, prava kamenita puščava s tiho cerkvi-co na sebi, nekoliko reči pred njim, ki so komaj molele iz morja, in vse na-okrog medel pokoj. Šele v bližini sva videla, da je pomol ves obglodan in ovenčan s tistimi grozovitimi zobmi, ki so me ves ta dan spominjali na zeva-joče čeljusti krvi žejne pošasti. V vi-harnem morju bi ne prišel nihče živ na to skalovje. Železne in lesene razbitine na njem so dovolj zgovorna priča.

»Poveslajva hitro naprej,« je šepnil Albert. Pol ure pozneje sva pristala v globokem zalivu Rogoznice. Komaj sva postavila čoln na suho in razpela šotor pod nekimi borovci na poltoku Gradini, ki deli Rogozniški zaliv v dva dela, se je zabliskalo in zagrmelo. Grozotna, ognjena nevihta je šla kakor divji požar neba z odprtega morja v smeri proti strašnemu rtu.

Majhen pomenek ob vodnjaku (Trogir)

HRAST KRALJA ALEKSANDRA V PARIZU

Kako spoštujejo spomin na blagopokojnega našega kralja-mučenika v Franciji, nam priča dejstvo, da so 26. marca t. l. vsadili v Parizu spominski hrast, kakor smo po naši domovini povsod vsadili spominske lipe. Hrast stoji sredi Marsovega polja med Eiflovim stolpom in poslopji bivše Vojne akademije. Vsadili so ga na zelo svečan način. Vsaditvi so prisostvovali naš poslanik Spalajković, bivši francoski poslanik v Beogradu Dard, delegacije francoskih invalidov, bojevnikov, patrijotskih organizacij, nacionalnih korporacij in mnogo drugih predstavnikov. V svojih govorih so poudarjali, da bo hrast kralja Aleksandra simbol vzajemne francosko-jugoslovenske zvestobe in prijateljstva in da bo vselej spominjal na veliki lik kralja Zedinitelja. — V kratkem bodo tudi v Beogradu vsadili hrast v spomin francoskega državnika Louisa Barthouja.

POMLADNA NOČ MED ŽABARJI

»Velja!... Po večerji se bomo zbrali vsi pri nas, od koder bomo skupno stopili k brežanskim mlakam na žabe«, je zaključil razgovor Komanov Tonče. Nato je snel z glave čepico in jo je pomolil vsem dečkom pod nos: »Zdaj pa brž vsak svoj ofer za karbid!«

Pobci so segli v žepe, Danči, ki je bil to pot prvič v krogu žabarjev, pa je vprašal začudeno: »Čemu pa nam bo karbid?«

»Ali meniš, da boš kar s svojo plešo svetil?...« mu je grohotaje odvrnil Homanov Tonče.

Mirče pa je zardelemu Dančku pojasnil: »Karbid bomo rabili za razsvetljava, ko bomo stikali za žabami.«

Nato je tudi Danček segel v žep telovnika in je privlekel 25 parski novce, ter ga je vrgel v Tončevo čepico k drobižu ostalih, Tonče in Mirče sta zatem ob pazljivih pogledih ostale tovarišije prešela zbirko in so soglasno ugotovili: »Tri dinarje in pol! Dovolj bo za razsvetljava!«

»Ej, to bo svetlo, kakor pred pošto v Ljubljani!« je menil Tonče, ko se je vrnil čez čas iz trgovine z zavitkom karbida v roki. Vsa družba je šla v živahnem pomenu še do križišča, tam pa so se razšli.

V somraku sta vstopila Danči in Mirče k Homanovim ko so bili ostali fantiči že vsi zbrani. Imeli so polne roke dela. Eni so čistili in polnili karbidarice, drugi so iztrkovali in zlagali vreče, ostali pa so urejevali lovske priprave.

»Ti, ki si nocoj med nami novinec,« je dejal Homanov Tonče Dančku, »boš le gledal, kakšen je naš opravke. Pazi pa dobro, kako ravnamo mi, stari žabarji, da boš drugič kaj poraben!...«

Tonče je kakor skrbni general pred bitko ogledoval in nadziral svojo žabarsko četo. Za hipce je izginil iz sobe, ko pa se je vrnil, je dejal zadovoljnega obraza: »Kakor nalašč, tak večer imamo... Temno je kakor v rogu, in zdi se mi celo, da bo pršilo. Malo dežja pa je za nas kakor bla-

goslov. V takem se vračamo z obilnim plenom domov.«

»Vse v redu, zdaj pa kar pojdimol!« je Mirče prekinil Tončevo modrovanje.

Prižgali so karbidarice, pobrali so lovške priprave in vsa junaška četa se je odpravila k šrangarjevim mlakam.

Danči je bil malce plašen, ko je prvič v svojem življenju brez domačih korakal v temno noč. Dospeli so na konec vasi v bližino mlak. Takrat se je Danček prestrašil: »Glejte, gori!...« in je pokazal na ogenj pri mlakah. Vsi ostali so se zasmejali mlademu bojzaljivcu. »To je vendar naš kres, ki so ga prižgali Drnovškovi pobje,« ga je Mirče prijateljsko uvajal v žabarske skrivnosti. »Saj je Tonče že popoldne določil Drnovškove, da imajo danes na skrbi ogenj. Vse popoldne so znašali iz hoste dračja in praprotja in glej: zdaj gori kakor v turških časih. Veš, tak ogenj, ki mu pravimo žabarska peč, zamoti žabe. Zagledajo se v svetlobo in zato ne opazijo, kdaj jim segaš za vrat... Kogar bo med lovom zalezlo, se bo šel za hipec pogret, da ne bo silil prežgodaj domov.«

Neslišno so dospeli k mlakam. Ponošen, da je v družbi žabarjev tudi sam, je Danči hotel opozoriti nase Drnovškove, ki so prav tedaj nakladali svežo zalogo dračja na ogenj. »Živel! kurjači!« se je zadril na vse grlo žabarski novinec. V tistem pa mu je tlesknilo po ustih več parov umazanih rok. »Neroda! Molči vendar, da nam žab ne splašiš!... Še eno tako budalost, pa te bomo potisnili na sredo luže!...« so mu grozili razjarjeni žabarji.

Družba se je vstopila okrog ognja, Tonče pa je pomignil Drnovškoveму Gusteljnu, najbolj spretnemu žabarju, in sta s karbidaricami v rokah odšla k mlakam. Vsi so strmeli za njima. Danček se je sklonil k Mirčku in mu je vprašaje zašepetal na uho: »Kam gresta?«

»Prostore nam besta izbrala,« mu je tiho odvrnil.

Neslišno, kakor nočni večiči, sta se žabarska vodnika pomikala ob bajerju. Zdaj pa zdaj sta obstala, namerila sta v lužo svetiljke in pazno motrila. Previdno sta obšla ves breg. Ko sta se vrnili, sta namignila družbi, ki jima je sledila. Razmestila sta vse ob obrežju.

Lov se je pričel.

Drgetajoč od napetega pričakovanja je stopical Danči ob Tončku in Mirčku, ki jima je bil določen za pomočnika. Vsaki kretnji obeh tovarišev je sledil tako pozorno, kakor bi si hotel vse kar najbolj živo vtisniti v spomin. Tonče se je primaknil k mlaki, Mirče takisto. Sij karbidarice namerita v mlako. Danči razloči dobro vse posameznosti: veje, listje in mahovje na ilovnatem dnu. Pogled mu bega po razsvetljenem prostorčku mlake in išče pozorno plena: žabe.

Ugleda jo... Skrita je med protjem... Njena senca se trese na dnu, sama pa ždi nepremično z iztegnjenimi kraki vrhu vode. Tonče ocenji z bistrim pogledom razdaljo do žabe. Lahke smehlja mu šine okrog usten. Zadovoljen prikima z glavo, naglo počepne, ter poda Mirčku levico. Pomagač se ga krepko oklene. Nato pa se Tonče sproži kakor puščica, šapne po žabi in že jo drži v svoji roki. Naglo se spet zravna, Mirček v tistem odviže vrečo in že je plen skrbno shranjen na dnu bisage.

Vsa trojica se premakne zdaj za dva, tri korake naprej. S karbidarico spet razsvetle bližnji prostor. Tonček zadrhti. Spet je ugledal žabo. Obrnjena je proti bregu in z izbuljenimi očmi strmi v močno luč. Žabarski poveljnik odkima z glavo. Mirček takoj razume njegovo odklonilno kretnjo. Žaba je predač, zato bo rabil kajfež. Danči še le zdaj razume to čudno lovsko pravilo. Podobna je cerkvenemu kajfežu za ugaševanje sveč. Žabarski kajfež ima le večji klobuk spleten iz žice.

Tonče potiska kajfež previdno proti žabi. Sunkoma ga nato vtakne v vodo ter ga v velikem loku bliskovito potegne na breg. V njem tiči — žaba. Vjel jo je! V tistem pa se žaba zave velike nevarnosti. Že se hoče pognati in ulti, a ji Mirče prežene željo po begu. Plane nanjo, kakor mačka na miško. Krepko jo zgrabi in hip na to je že v novem domovanju na dnu vreče.

Tako lazi vsa trojica ob bregu in vreča se zadovoljivo polni. Ko dospejo do konca določenega prostora, obstanejo. Tam ni več plena. Pobrali so ga že iz skupine pred njimi. Zato se vsa trojica vrne k ognju.

Tam je že zbranih nekaj skupin, ostale pa prihajajo polagoma.

»Kaj je nocoj lov že končan?« vpraša Danči. Povedo mu, da bi bilo takojšnje nadaljevanje lova brezuspešno. Nekaj žab je namreč pred nerodnimi lovci ušlo, druge pa so še zarite v blatnem dnu. Zdaj je površje mlake brez žab, čez nekaj časa pa bodo spet prišle na vrh. »Takrat pa bomo z lovom nadaljevali,« so pojasnili lovski sodruzi.

Prijetno je dela vsem toplota žabarske peči. Mlaka je namreč mrzla, na lovu pa si često omočiš obutev in obleko. V lovskem navdušenju niti ne opaziš, da si stopil do kolena v vodo ali pa si segel za žabo predaleč in imaš premočen ves suknjič.

Žabarska tovarišija si je za silo pregrela premrle ude ter osušila obutev in obleko.

»Zdaj pa gremo še na travnike!« so sklenili mladi žabarji.

Proti večeru pobegnejo mnogotere žabe iz mlakuže na nočni sprehod po travniku.

Dečki so stopili v strnjeno vrsto, ki se je pomikali kakor dolgo ravnilo čez travnik. V svitu lučic so takoj opazili posamezne dolgokrake begunke, ki jih na suhem prav lahko vlovíš. Ko so preiskali ves travnik, se je vrnila tovarišija spet k mlaki in nadaljevala z lovom.

Plamen na bregu je že pojemal in lov se je bližal koncu.

Tedaj se je Danči okorajžil in je poprosil svoja pajdaša, naj mu dovolita, da zdaj tudi sam poizkusi lovsko srečo. Pokroviteljsko mu je potisnil Tonče karbidarico v roke. Dančku je zaigralo srce od prevelike sreče. »O, da bi vjel vsaj eno žabo!« si je na tihem zaželel. Previdno, kakor je poprej opazoval svoja druga, se je pomaknil nad vodo. Svetiljko je nameril v mlakužo. Poželjivo je iskal plena... »Glej, tamle je!...« se je opogumil na tihem, ko je ugledal žabo. Sklonil se je tik nad vodo. Žaba je buljila nepremično v svetlobo. Danči se je nagnil nad lužo. Že je začutil v roki njeno mrzlo, sluzasto

telo. Sunkoma je stisnil prste v bojazni, da mu prvi plen ne uide. V tistem pa mu je spodrsnilo na razmočenih tleh... omahnil je... V mirno noč se je začul padec v vodo: štr-bunk. Danči se je zleknil kakor je dolg in širok v rjavo tekočino.

Tonče in Mirče sta kriknila ob neobičajnem prizoru. V tistem so priskočili že tudi drugi tovariši in so neprostovoljnega kopalca izvlekli na breg. Žabolovec pa se je hotel izkazati junaka, dvignil je roko in je pokazal svojim tovarišem svoj prvi plen. V svitu karbidaric pa se je zagrohotala vsa žabja bratovščina, ko je ugledala v Dančkovi roki grdo, grampovo in neokusno žabo, ki je nihče ne ceni. Gustelj je izvil Dančku iz roke plen in ga je pokazal z zbadljivo opombo: »Ta pa naj bo kar tvoja. Zatakni si jo za klobuk in zapomni si: mi „krecmanov“ ne lovimo!...«

»Mirče naj spremi potapljača takoj domov, da se ne prehladi, ostali pa gremo k Homanovim trančirat žabe in delit plen!« je zaključil Tonče lov.

Trenotek kasneje je samevala mlaka, le na bregu se je zdaj pa zdaj zaiskril pojemajoči plamenček ugašajoče žabarske peči.

Jože Župančič.

PELJALI SMO SE V PLANICO

in nas je bilo nad deset tisoč — med njimi pa dijakov in učencev sam Bog ve koliko — in ko smo gledali iz vlaka, smo videli tam naprej od Kranjske gore krdela otrok, ki so se s smučkami pomikala naprej proti kraju, kjer se bodo narodi spoprijeli med seboj, kdo bo najbolj daleč po zraku letel. Ali ste že kdaj videli Martuljkovo skupino

v jutrnji zarji in v vzhajajočem soncu? Kot slika iz zasanjane pravljice je zbežala mimo vlaka — in z njo Špik — čudovita gora — ozka, vitka, v nebo kipeča bela misel naše pokrajine. Potem smo izstopili in smo šli — nekateri na deskah, drugi peš, in smo govorili mnogo jezikov, kajti od blizu in daleč iz Evrope smo prišli. Velika in Mala ponca in velikanske stene Travnika so visele v zrak pred nami — in nismo vedeli, ali je lepša njihova snežna, v soncu se močno lesketajoča belina, ali pa kot temna morska voda globoko modro nebo med njimi. Ko pa smo dospeli tja, odkoder bodo leteli ljudje brez motorjev po zraku, nam je že ob pogledu sapa zastala — skoraj tako, kakor če bi hotel nekdo s stolpa ljubljanskega grada skočiti v mesto. Bela, široka kača skakalnice je šinila pred nami strmo navzgor — med temnim zelenjem smrek, po katerih pa so že sedeli gledalci čepe na vejah kot zimske vrane. Okoli nas je velikanska množica smučarjev strmela navzgor. Mnogo tisoč jih je bilo poklicanih, a le malo takih izvoljenih, ki bodo leteli. Za letenje po zraku je treba imeti dar, mnogo daru, silno razvit čut ravnovesja, sokolje oči, okretno telo, mnogo vaje in mnogo poguma. In potem so letali — otroci švicarskih gorskih velikanov — otroci norveških fjordov, kjer se mora otrok roditi s smučkami na nogah — Čehi in Poljaki, ki jih Tatre vabijo na svoje bregove — Avstrijci — glej jih — sprli so se med seboj, pa niso leteli vsi in pa naša dva: Šramel in Novšak. Z vrha — kakor v globok prepad je moralo izgledati z vrha — so se poganjali vedno hitreje, hitreje, hitreje, dokler jih ni naenkrat poglano v zrak in so leteli ko gorske ptice — telo zleknjeno naprej — roke so plahutale kot vitke perutj — smučke so rezale zrak — in je v zraku nad množico in smrekami kar brenčalo brrr-brrr — potem so pleteli na tla in drveli naprej mimo cilja skoraj v naročje strmečih ljudi. Najlepše so leteli otroci Fjordov — s posmehom in z ljubeznijo in ravnodušni, kakor da bi jim bilo samoposebi umevno postavljati svetovno prvenstvo — nič jim niso krilile smučke po zraku in se je zdelo, kakor da še vedno leži pod njimi nevidni sneg. Poljak je letel besen in divji kot demon. Čehi so plavali lepo, kot da bi godba igrala

pod njimi. Švicarji mirno in tiho — naša dva z besno željo doseči rekord vsaj v državi. Dosegla sta ga. Eden izmed skakačev je treščil na tla — množici je zastal dih — smučka je odletela gledalcu v hrbet in ga podrla na tla — nekaj nežnih gospa je zagrabila nezavest — padli smučar se je kotalil v širokih kolobarjih navzdol in ko so vsi mislili, da je mrtev, je malomarno vstal in odšepal — človek, ki se je tako poigral s smrtjo, kot da bi ona ne bila nič. Radio je oddajal poročila svetu o vsakem skoku posebej in smo tako obenem videli in slišali, da je bil dosežen nov svetovni rekord. Potem smo šli po visokem, visokem snegu v Tamar. Tamar je ena izmed najlepših dolin na svetu. Z nami je šla lepa deklica Malči, doma s Krasa blizu morja. Morje je videla velikokrat — tako visokih gora še nikoli — morje beži v neskončnost na široko, gore kipe v neskončnost na visoko, in so kipele tudi ta dan — le vitki orjaški Jalovec se je boril ob vrhu s temnimi vihravimi oblaki. Po bregovih so se prožili beli plazovi in nas pozdravljali s svojim grmenjem. Malči je rekla: »O, kako je vse to lepo!« Potem smo se vrnili na vlak — mnogo smo peli in dosti smo se smejali — saj smo bili bogatejši za lepo novo doživetje in za borbo, ki družiti narode in jih razdvaja.

B. M.

NAŠI AERODROMI

Za letalstvo so velike važnosti aerodromi t. j. ravni veliki prostori za pristajanje in odletavanje letal in pa hangarji, kakor imenujemo lope, v katerih so lahko letala shranjena. V naši državi imamo že lepo število takih naprav, ki nam dokazujejo, da letalstvo pri nas lepo napreduje.

Aerodrome s hangarji imamo že v Ljubljani, Beogradu, Zagrebu, Skoplju, Sarajevu, na Sušaku, v Borovu, Podgorici, Vršcu, Osijeku, Petrogradu in Kragujevcu, aerodromi brez hangarjev pa so v Sinju, Bitolju, Banjaluki, Nišu, Smedu, Palanki, Rumi, Novi Gradiški in Djakovu.

Letos bodo pri nas otvorili sledeče zračne proge: Zagreb—Sušak, Zagreb—Beograd, Beograd—Skoplje, Beograd—Sarajevo, Zagreb—Sušak—Ljubljana in obratno ter Skoplje—Bitolj—Solun.

Mica in Darja

MICA — ROŽ KRALJICA

Tako jo kličejo vsi.

Doma je iz samotne železniške čuvajnice, ki je stisnjena pod hribe. Njen očka je namreč železničar. Daleč ima Mica v šolo, najdalj izmed vseh otrok. Vendar jo rada in redno poseča. V pošolskem času živi Mica kakor ptiček v naravi. Najrajši nabira cvetlice. Mica ve, kje se prikaže prvi teloh, kdaj zardi po skalah resje in Mica je tista, ki utrga prve zvončke, kronce, trobentice in vijolice. In Mica je spet tista, ki okinča svoj razred s prvimi cvetkami. Prav zato so ji nadedli ime: Mica — rož kraljica...

Zadnjič je Micki potožila svoje bolečine mala Darja: »Moja mamica bo kmalu imela god, jaz pa nimam cvetk... Mica, pomagaj mi!«

Mica pa se je modro odrezala: »Ljuba Darja, bodi kar brez skrbi. Dobila boš cvetja in tvoja mamica bo vesela.«

Na dan pred godom dobre Darjine mamice sta odšli obe deklici v sotesko. Ducat raznovrstnih cvetk sta nabrali, Mica pa jih je povezala v krasen šopek. Ko je dobila naslednji dan mamica krasen šopek, se je vidno vzradostila. Saj takega darilca ni pričakovala.

KOŠ REGRATA ZA ZDRAVNIKA

Pri Koširjevih, koder je oče umrl že pred leti, je mamica že dalje časa bolna. Mala Koširjeva Nežika hodi v šolo, pomaga pa tudi pridno doma. Soseđa je dejala, da bi bilo dobro, ko bi Koširjevka poklicala zdravnika. Vendar ta je daleč in pri Koširjevih nimajo denarja. Nežika sklene, da bo bolni materi pomagala sama.

Vsame koš in se poda na travnik. Tam pridno nabira regrat. Ko je koš poln, se napoti do bližnjega mesta, kjer povpraša za zdravnika. Pokažejo ji njegovo hišo. Nežika pozvoni, k vratom pride zdravnikova kuharica. Deklico odvede k doktorju. Začuden posluša gospod doktor malo Nežiko, ki mu ponuja koš regrata, če gre zdraviti njeno mamico. Dobremu gospodu se zasmili revica. Dekletu obljubi svojo pomoč.

Vesela se vrne Nežika domov. Kmalu nato vstopi h Koširjevim prijazni zdravnik. Mamico je vestno preiskal. Zapisal ji je potrebna zdravila. Nežiki pa je dal še nekaj denarja za zdravila.

Zdravila so pomagala, bolna Koširjevka je kmalu ozdravela.

Tako je koš regrata rešil mali Nežiki ljubo mamico.

Mlade gospodinje pomivajo posodo pri šolskem vodnjaku

MLADE GOSPODINJE

Ob desetem odmoru je v lepem vremenu na šolskem dvorišču velik živder - žavder. Mladina hiti k odpočitku iz zatohlih učilnic. Kdor ima, hitro pogloda svoj komadič kruha. Potem pa hajdi med razigrano tovarišijo. Le tisti, ki dobe v odmoru skodelico mleka, se zadrže malo dalje pri svojem važnem opravku. Kdor ima priliko, se vendar ne bo branil sladkega požirka.

Razdelitev mleka gre po preizkušnem redu. Vsak razred dobi na podnosi naročeno število skodelic. Vsak mlekopivec ima lastno posodico.

Ko pospravijo lačni želočeki izdatno južino, nastopita delo določeni mladi gospodinji. Saj je prav, da se naša mladež vadi že v zgodnji mladosti gospodinjskih poslov. Deklici, ki imata na skrbi šolsko gospodinjstvo, skrbita za vse: za donajanje, razdelitev mleka ter za čiščenje in spravljanje skodelic. A tudi druge njihove tovarišice so vedno pripravljene za pomoč obema rediteljicama. Po končani malici se zbere številna družina pri šolskem vodnjaku. Složno si pomagajo pri pomivanju posodja.

Kadar so očiščene vse skodelice, skočijo mlade gospodinje v prijateljski krog k igri, da izrabijo še preostale trenutke odmora. Saj bo prekmalu zamomljal šolski zvonec... mladina bo spet med šolskimi stenami in mlade gospodinje bodo marljive in verne učenke.

ŠAHOVSKA UMETNOST

Konec februarja in v začetku marca letošnjega leta se je vršil v Moskvi svetovni šahovski turnir. Z vsega sveta so prišli šahovski mojstri na Rusko, da so se pomerili z ruskimi mojstri. Med njimi je bil tudi Slovenec Vasja Pirc iz Maribora. Nikjer na svetu ni šah tako priljubljen in razširjen kakor v Rusiji. Okrog enega milijona šahistov je tam združenih v raznih krožkih in klubih. V Leningradu ima visoka šola za fizično kulturo posebno stolico za šah, ki ima 1200 slušateljev. V Rusiji ne pravijo šahu igra, ker smatrajo šah za umetnost. Prvo mesto v moskovskem šahovskem turnirju sta dobila dva Slovana: Rus Botvinik in Čeh Flohr.

Šah je med Jugoslovani že dolgo razširjen. Saj imamo celo v hrvaškem delu

našega državnega grba šahovnico. Pravijo, da je bil hrvaški kralj Kresimir dober šahist. Ko so ga Benečani ujeli, mu je ponudil beneški dož partijo šaha za življenje. Če bo Kresimir od doža premagan, bo obglavljen, ako pa zmaga, dobi svobodo in se lahko vrne v svojo domovino. Kresimir je v šahu premagal beneškega doža in si pridobil zopetno prostost. V spomin na to je sprejel v svoj grb šahovnico.

ZADNI MEDVEDJE NA SLOVENSKEM

Marsikatero lepo žival so pravi in nepravi lovci iztrebili iz naših gozdov, da so zadostili svoji lovski strasti. Tako so iztrebili divjo mačko in risa že pred osemdesetimi leti in tako bodo izginili prav kmalu tudi naši poslednji medvedje. Marsikdo se že ustraši samo pri besedi medved, češ, nevarna zver. Toda temu ni tako. Če vprašate naše Ribničane in Kočevce, od katerih se je že marsikdo srečal z medvedom, pa vam bodo povedali, da se je medved ob srečanju takoj umaknil s poti in godrnjaje pohitel v varno zavetje. Tudi škoda medved ne naredi bogve kakšne in zato strelja na medveda le tak lovec, ki se hoče s tem postaviti. In pri tem mu je vseeno, če tudi strelja na medvedka, ki tehta komaj 10 kg.

Koliko pa imamo vendar še medvedov? Na Gorenjskem jih že davno ni več, ohranilo se jih je nekaj le na Dolenjskem. V Veliki gori 6, v Polomu 5, v Kočevski Reki 4, v Gotenici 3, v Rogu 5 in v Grčarjih 2. Te številke so seveda le približne in iz njih razvidimo, da imamo pri nas še kakih 25 rjavih medvedov. Koliko časa bodo še pri življenju?

KAKO HITRE SO ŽIVALI?

Kaj pravite, kako hitre so živali? Navadno mnogo hitreje nego človek s svojimi udi in vozili, izvzemši seveda najnovejše izume. Da boste lahko primerjali, navajam najprej običajne človeške hitrosti. Na uro naredi

pešec	4—6 km
kolesar	14—34 ..
parnik	47 ..
vlak	90 ..

Pri živalih pa smo dobili sledeče hitrosti:

Hrt (pes)	100 km
lovski leopard	100 ..
Thompsonova gazela	80 ..
žirafa, bivol, noj	56 ..
slon	30 ..
brkati ser	175 ..
lastovka	170 ..
priba	130 ..
divja raca	95 ..
divja gos	88 ..
pelikan	82 ..
škorec, štoklja	77 ..
sokol	69 ..
jerebica	64 ..
krokar	62 ..
golob	57 ..
ščinkavec in fazan	53 ..
ščuka	16 ..
losos	11 ..
kit	37 ..

Seveda ne zmorejo vse našteje živali celo uro takega premikanja. Nekatere se tako hitro premikajo le kratek čas, druge pa vzdrže po več ur. Najbolj vztrajne so seveda ptice selilke. Še bolj vztrajna pa je gotovo naša jadranska riba sardelica, pri kateri so s poizkusi dognali, da plava neprestano naprej poldrugi mesec.

PRIDOBIVANJE RUD V JUGOSLAVIJI

Statistike so včasih zelo poučne in povedo prav veliko. Tako je zelo poučen pregled naše rudarske produkcije v zadnjih letih. Številke nam točno označujejo, kje smo napredovali in kje nazadovali, le prav si jih moramo ogledati. Sledeče številke pomenijo tisoče tcn in povedo, koliko smo v posameznih letih izkopal najvažnejših rud.

Leto	Premog ruda	Svinčena ruda	Bakrena ruda	Železna ruda	Pirrit ruda	Boksit ruda	Kromova ruda
1929	5635	113	329	428	60	103	44
1930	5269	184	493	431	60	94	43
1931	4963	371	457	133	27	62	57
1932	4651	555	279	27	16	67	44
1933	4149	686	575	52	21	81	23
1934	4293	745	662	179	23	86	47

Z rudarstvom je v ozki zvezi tudi topilniška industrija t. j. tista industrija, v kateri se iz rude pridobiva kovina. Evo pregleda naše topilniške industrije:

	sirovo železo	sirov baker	svinec	cink
1932	9970 ton	30200 ton	8300 ton	2530 ton
1933	30740 „	40300 „	6300 „	3460 „
1934	32760 „	44400 „	10100 „	4360 „

Kakor vidimo je ta industrija lepo napredovala ter se uvršča dostojno med ostali napredek naše lepe Jugoslavije.

NAŠE INDUSTRIJSKE RASTLINE

Izmed kulturnih rastlin imenujemo industrijske tiste rastline, iz katerih se v tovarnih kaj pridobiva ali izdeluje. Take rastline so n. pr. bombaž, iz katerega delajo pavolo in razno blago za obleko, hmelj, ki ga rabijo pri izdelavi piva itd. Industrijske rastline so za narodno gospodarstvo velike važnosti, kajti z njihovim pridelovanjem kmetje veliko zaslužijo, tovarnam pa ni treba surovin naročati iz inozemstva. Tako se izdelki tovarne pocene in to pride zopet vsem ljudem prav. Tudi v Jugoslaviji pridelamo precej industrijskih rastlin, vendar pa za domačo porabo še vse premalo.

Za izdelovanje sladkorja je potrebna **sladkorna pesa**. Goje jo pretežno v savski in dunavski banovini. Lansko leto je bilo posajenih 25.822 ha ter se je pridelalo 4,80 milijona stotov sladkorne pese. Lanski pridelek je bil slab, ker se je pridelalo pred dvema letoma 7,33 milj. q.

Tudi za **tobak** je bila lani slaba letina, ker se je pridelalo le 60.490 q na 7154 ha. Predlanskim se ga je pa pridelalo 169.190 q. Kakor vam je gotovo znano, se tobak goji po vsej vzhodni polovici naše države, najboljše kakovosti pa je tisti iz Povardarja in iz Hercegovine.

Konoplje je bilo lani pridelane 375.960 q na 36.907 ha. To rastlino gojijo v vzhodni polovici Panonske nižine, pa tudi okrog Niša in Leskovca. Celó v naši banovini smo jo na 150 ha pridelali 927 q.

Tudi **lan** smo pridelovali lani v dravski banovini. Na 969 ha smo pridelali 6590 q, v vsej državi — predvsem tam, kjer tudi ko-

nopljo — pa nam je na 10.623 ha zrastle 105.600 q lanu.

Tretja naša predivna rastlina pa je **bombaž** ali pamuk, kakor mu tudi pravijo. Goji se izključno v vardarski banovini, in sicer južno od Velesa, ob Bregalnici in Strumici. Lani smo imeli z bombažem posejanih 1351 ha in smo pridelali 5133 q.

Hmelja gojimo največ pri nas v dravski banovini, in sicer v Savinjski dolini. Nekaj se ga pa prideluje tudi v Novem Sadu in v moravski banovini. Gojitev hmelja nazaduje. Leta 1928. je bilo zasajenih 9218 ha in se je pridelalo 52.338 q hmelja, lani pa le 14.331 q na 2396 ha.

Cikorijo rabijo za izdelavo kavine primesi. Goji se skoro izključno v savski banovini. Lani je zraslo na 929 ha 83.873 q cikoriije.

V vardarski banovini goje čedalje več tudi **sesamovo rastlino**, iz katere semena stiskajo jedilno olje. To tropsko rastlino goje sicer v Indiji in Egiptu, podnebje v Južni Srbiji pa ji tudi prija. Lani so zasadi s sesamom 1127 ha in so pridelali 1734 q semena.

Tudi **mak** goje največ v vardarski banovini (Bregalnica, Strumica). Iz makovih semenskih glavice se izceja makov sok (sirov opij) iz katerega delajo apotekarski opij, ki se rabi v zdravilstvu. V Južni Srbiji goje mak največ zaradi opija, v Panonskem nižavju pa zaradi makovega olja. Lani je bilo zasajenih 7654 ha in se je pridelalo 16015 q semena ter 444 q sirovega opija.

Oljnata repica se goji tudi v naši banovini, kjer je bilo lani pridelanih 3819 q. V vsej državi (največ v dunavski banovini) je bilo zasejanih 7900 ha in se je lani pridelalo 54.446 q semena.

V Južni Srbiji se goje tudi **ricinus** in **zemeljski oreški**. Slednji so vam gotovo znani, saj vam jih sv. Miklavž vsako leto prinese. Uporabljajo pa jih tudi za izdelovanje olja in mila. V Dalmaciji goje še zelo zanimivo rastlino **buhač**, iz katere izdelujejo znani rumeni prašek proti mrčesu. Vsako leto zasade približno 2200 ha zemlje in pridelajo okoli 8000 q cvetov.

Poleg teh industrijskih rastlin, gojimo še tudi druge, a nobenih ne v tako velikih množinah, da bi bilo omembe vredno.

VODNE POTI IN NAŠ IZVOZ

Naša država je **obmorska država**, ker leži ob morju. Postati pa mora tudi **pomorska država**. To bo postala tedaj, ko se bodo vsi Jugoslovani zavedli vrednosti svojega morja in ko ga bodo znali tudi vsestransko ceniti in izrabljati. Da se polagoma približujemo temu spoznanju, nam jasno izpričuje naša zunanja trgovina, t. j. naš izvoz in uvoz. Morje so nam tista vrata, ki so nam odprta v ves svet, skozi katera lahko pridemo v vse dežele drugih celin, ne da bi bilo treba potovati preko tujih dežel. Ladja, ki nosi jugoslovansko zastavo, je košček Jugoslavije, ki nas nosi po vsem svetu. V svetu je mnogo več prilike, da dobro prodamo naše blago, kakor pa v neposredni sosesčini. Tega se tudi vedno bolj zavedamo, kakor nam tudi izpričujejo številke. Prva leta po vojni smo prodali našim sosedom, Avstriji in Italiji, do 70% vsega izvoženega blaga, potem pa vsako leto manj, kajti blaga je šlo vedno več v oddaljenejšo deželo, kjer smo zanj več iztržili. Tako smo leta 1922. izvozili v sosednje države le 58%, l. 1930. 46%, l. 1934., torej lani, pa le še 37%. V Italijo in Avstrijo smo blago izvažali povečini po suhem z železnico, kar je prišlo precej drago, čim dalje pa smo izvažali blago, tem bolj smo se posluževali mnogo cenejše vodne, v prvi vrsti morske poti. Naših trgovskih ladij je bilo vedno več v tujih morjih, našega blaga vedno več po tujem svetu.

Statistika nam lepo izpričuje hitri napredek pomorske trgovine. Naš izvoz po vodi in po suhem se je gibal takole:

	po vodi		po suhem	
	milijoni ton —	%	milijoni ton —	%
1927	1,65	38,9	2,60	61,1
1932	1,62	67,5	0,78	32,5
1933	2,09	71,3	0,84	28,7
1934	2,60	72,7	0,98	27,3

Večji milijoni ton pri izvozu l. 1927. so nastali zato, ker smo takrat veliko več izvozili kot poznejša leta, kajti naš izvoz je padel. Vendar pa je pozneje polagoma zopet rasel. Za nas pa je zanimivo dejstvo, da smo l. 1927. po vodi izvozili 38,9%, po suhem pa 61,1% blaga, l. 1934. pa po vodi že 72,7%, po suhem pa le še 27,3% blaga.

Pomorska trgovina je torej pri izvozu znatno narasla.

Sličen pojav opazimo tudi pri uvozu. Uvozili smo

	po vodi	po suhem
1929	51,1%	48,9%
1932	59,4%	40,6%
1933	63,6%	36,4%
1934	69,8%	30,2%

Tudi tukaj vidimo, da se naš uvoz poslužuje vedno bolj vodne, morske poti. In to je tudi prav. Če imamo morje, zakaj ga ne bi izrabili, kakor druge države svojega izrabljajo. Vse naše železniške proge morajo biti usmerjene k morju in pri gradnji novih železniških prog ter cest moramo dati prednost onim, ki nam bodo še bolj odprle morje.

SPOMINSKI DNEVI

21. 4. 1872. rojen Ljudevit Gaj v Zagrebu (63 l.).
22. 4. 1915. so začeli Nemci uporabljati strupene pline v vojni (20 l.).
24. 4. 1877. Rusi osvobodijo Bolgarijo turškega jarma (58 l.).
25. 4. 1915. londonski pakt obljublja Italiji naše Primorje (20 l.).
29. 4. 1346. kronanje carja Dušana Silnega v Skoplju (589 l.).
30. 4. 1671. Zrinjski in Frankopan obglavljena v Dunajskem Novem mestu (264 l.).
3. 5. 1888. se je vršil prvi telefonski pogovor (47 l.).
5. 5. 1789. začetek francoske revolucije (146 l.).
5. 5. 1821. smrt Napolenona (114 l.).
6. 5. 1237. sv. Sava pokopan v Mileševu (698 l.).
8. 5. 1841. Beograd postane srbska prestolnica (94 l.).
9. 5. 1926. Amerikanec Byrd preleti z aeroplanom severni tečaj (9 l.).
10. 5. 1594. Sinan paša sežge na Vračaru pri Beogradu truplo sv. Save (341 l.).
15. 5. 1915. Jugoslovanski odbor začne s svojim delom v Londonu (20 l.).
20. 5. 1859. smrt bana Jelačića (76 l.).
20. 5. 1917. srbska vlada se preseli s Krfa v Solun (18 l.).

Cvetko Golar:

Nehvaležno pišče

(Ruska pravljica.)

Nekoč je živel starček in starka, ki nista imela otrok. Nekega dne izvali koklja črno pišče.

»Prav je tako,« reče starka. »Bova imela vsaj kaj varovati.«

Ali starček kmalu zapazi, da ne tiči v piščetu nič dobrega. Starka pa si ni dala nič dopovedati in je crkljala in razvajala pišče. Starček ji je očital, da požre preveč pšenice.

»Le pazi, da še tebe ne požre,« se mu starka zaničljivo posmeje.

In pišče je žrlo, da je požrlo zadnje zrno v hiši. Čim večje je bilo, tem bolj je žrlo.

Lepega dne sedi starka žalostno pri kolovratu in zraven nje starček na svoji pručici. Bila sta slabe volje in nista nič govorila, ker nista imela ničesar v hiši, da bi jedla. Kar vam pride pišče v izbo in zahteva od starke, naj mu da jesti.

»Saj si nam že vse požrl,« reče starka žalostno. »Še naju požri!«

Komaj je to izgovorila, odpre pišče kljun in požre starčka s pručico vred, potem zopet zazija in požre še starko z njenim kolovratom.

To sta imela v zahvalo.

Potem zleti iz hiše, živahno koraka in čivka in kvaka. Na potu sreča perico s polnim jerbasom perila. Perica se obrne in zakliče za njim:

»Hola, hoj, pišče, to imaš debelo golšo!«

Pišče se zasmije in zakriči:

»Sem požrla starčka s pručico vred, sem pogoltnila starko z njenim kolovratom, pa bom požrla še tebe!«

Perica se prestraši, a preden je mogla zbežati, jo je pišče že požrlo.

Pišče koraka naprej, meri cesto belo in čivka veselo.

Pa vam sreča trumo vojakov, in vojaki se mu čudijo in zakličejo:

»Hola hoj, saprament nazaj, pišče, to imaš debelo golšo!«

Pišče se zasmije in zakliče:

»Seveda jo imam, saj sem se tudi do sitega najedlo. Sem požrlo starčka s pručico vred, sem pogoltnilo starko z njenim kolovratom, sem pojuzinilo perico z jerbasom perila, in vas, vojaki, bom tudi povečerjalo.«

Vojaki so mislili, da se pišče šali, ali kot bi trenil, je pišče vse pozobalo, kot da so pšenična zrna.

In pišče steče naprej, meri cesto belo in čivka veselo. Sreča mačka, in muc se začudi, debelo pogleda in zavpije:

»Hola hoj, saprament nazaj, ti imaš golšo kot ne vem kaj!«

Pišče se zasmije in zakriči:

»Seveda jo imam, saj sem se tudi do sitega najedlo! Sem požrlo starčka s pručico vred, sem pogoltnilo starko z njenim kolovratom,

sem pojužinalo perico z jerbasom, sem povečerjalo trumo vojakov, in tebe, o žlahtni muc, bom tudi požrlo!»

In preden se je maček dobro ogledal, je že tičal v piščetovi golši; pa si je znal pomagati: Z ostrimi kremplji raztrga piščancu golšo in skoči ven. In za njim prikoraka truma vojakov, potem pride ven perica z jerbasom, potem prileze starka s svojim kolovratom in nazadnje starček s pručico.

Perica gre prāt, vojaki gredo eksercirat, starček in starka gresta domov. Muc pa poprosi, da bi smel pišče požreti. Radi so mu to dovolili, in mucu je šlo tako v slast, da si še zdaj brado liže.

Napisal A. Čehov. Ilustriral Lj. Ravnikar.
Iz ruščine prevedel Alojz Gradnik.

PONESREČENI NASTOP

Nekega lepega večera je stopil gospodar v sobo z umazano slikarijo. Mel si je roke in dejal: »Hm — hm!«

Hotel je še nekaj reči, ali ni rekel in je odšel. Tetka, ki se je v času pouka, izvrstno zapomnila njegov obraz in naglas, se je spomnila, da je razburjen, zaskrbljen in da je videti srdit. Čez nekaj časa se je vrnil in dejal:

»Danes vzamem s seboj tetko in Fedora Timotejiča. V egiptski piramidi boš ti, tetka, nadomestovala danes ranjkega Ivana Ivaniča. Vrag si ga vedi! Nič ni pripravljeno, ne naučeno, skušenj je bilo premalo! Osramotimo se, polomili ga bomo!«

Potem je zopet odšel in za hip se je vrnil v kožuho in cilindru. Prišedši k mačku ga je prijel za sprednje tace, dvignil ga in ga stlačil na prsi, pod kožuho. Fedor Timotejič se je obnašal pri tem zelo ravnodušno in se niti ni potrudil, da bi odprl oči. Podoba je bila, da mu je navsezadnje vse eno: da leži ali da ga primejo za tace, da se valja na ležišču ali da počiva na gospodarjevih prsih, pod kožuhom...

»Tetka, hajdimo!... je zaklical gospodar. Mahajoč z repom, je tetka šla za njim. Minuto pozneje je že sedela v sanch, poleg gospodarjevih nog in je poslušala, kako je mrmral: »Osramotimo se! Polomili ga bomo!« Sani so obstale pred velikim, čudnim poslopjem, ki je bilo podobno preveznenemu krožniku. Dolga veža tega poslopja s tremi steklenimi durmi je bila razsvetljena z desetino žarečih svetiljk. Duri so se zvoneč odpirale in ko žrelo požirale ljudi, ki so se motali

po veži. Bilo je mnogo ljudstva. Večkrat so pridirjali k vhodu tudi konji. Psov pa ni bilo videti. —

Gospodar je dvignil tetko in jo porinil na prsi pod kožuho, kjer se je nahajal Fedor Timotejič. Tu je bilo temno in zadušno, ali toplo. Iznenada sta zažareli dve nejasni zeleni iskri — maček je odprl oči, vznemirjen od hladnih, krutih tac svoje sosedice. Tetka je obliznila njegovo uho. Želeč se na-

mestiti kolikor mogoče udobno, se je nemirno pretegovala. Potem je nehote pomolila glavo izpod kožuha. Zdelo se ji je, da je zagledala ogromno, slabo razsvetljeno sobo, polno čudovišč. Izza ograja in rešetk, ki so se razprostirale po obeh straneh sobe, so ji štrlele nasproti strašne spake: konjske, rogate, dolgouhe in tudi nekakšna debela, velikanska grdoba z repom namesto nosa in z gobcem, iz katerega je štrlelo dvojje oglodanih kosti.

Maček je na moč zamijavkal pod tacami tetkinimi. Ali zdajci se je kožuho razširil, gospodar je zaklical: »hop!« in maček in tetka sta skočila na pod. Že sta bila v mali sobici s sivimi, lesenimi stenami. Razen nevelike mize z zrcalom ni bilo tu nobenega pohištva. Namesto svetiljke ali sveče je gorel jasen, pahljačast plamen, prilepljen k cevi, ki je bila vtaknjena v steno. Fedor Timotejič je oblizal svoj kožušček, ves zmečkan po tetki, smuknil pod taburet in legel. Gospodar je bil še vedno razburjen in tareč si roke, se je jel slačiti. Slekkel se je tako, kakor se je ponavadi slačil doma, ko se je pripravljajl da leže pod dlakasto odejo. Snel je raz sebe vse, razen spodnjega perila. Potem je sedel na taburet, gledal v zrcalo in je počenjal čudovite coprnije. Predvsem si je nadel na glavo vlasuljo s prečko in z dvema čopoma, podob-

nima rogovom. Potem je na debelo namazal obraz z neko belo stvarjo in povrh bele barve je narisal še obrvi, brke in lica. Njegove čečkarije pa s tem še niso bile pri kraju. Ko si je napačkal obraz in vrat, se je jel oblačiti v neko nenavadno in ničemur podobno oblačilo, ki ga tetka prej nikoli ni videla, ne po hišah ne na ulici. Predstavljajte si ko vreča široke hlačone, sešite iz katuna z velikimi cveti, kakršnen se uporablja v meščanskih hišah za zavese in za pokrivanje pohištva; hlačone, ki se zapenjajo visoko pod pazduho. En krak teh hlačon je bil rjave, drugi svetložolte barve. Utonivši v njih si je nadel gospodar še katunast jopič s širokim, zobčastim ovratnikom in zlato zvezdo na hrbtu, nogavice različne barve in zelene copate.

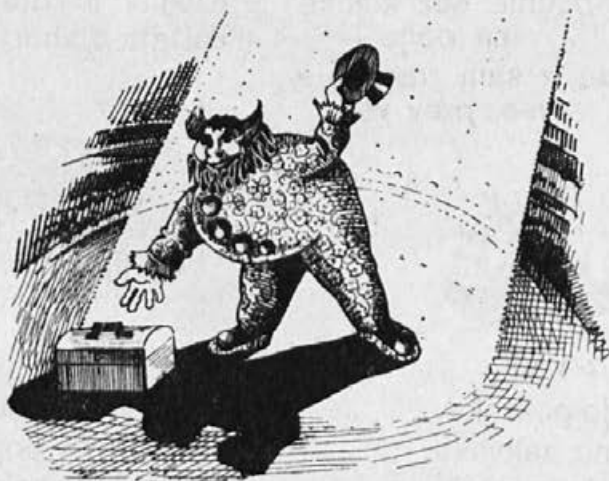
Tetki je bilo na mah vse pisano pred očmi in v duši. Ta belolična, mehurjasta prikazen je dišala po gospodarju. Tudi njen glas ji je bil znan, gospodarjev, ali bili so hipi, ko so tetko mučili dvomi in tedaj je bila pripravljena, da pobegne od te pisane pošasti in jo nalaja. Nova okolica, pahljačasti plamen, vonj, sprememba, ki se je zgodila z gospodarjem, vse to je vlivalo v njo strah, da se bo, neizogibno, srečala s kakšnim strašilom, sorodnim tistemu debelemu gobcu z repom namesto nosa. Povrh vsega pa je še nekje daleč za steno, svirala tista zoprna godba in zdaj pa zdaj se je slišalo čudno rjojenje. Samo nekaj jo je tolažilo — tista hladnokrvnost Fedorja Timotejiča. On je mirno, kakor da je vse to zanj lanski sneg, dremal pod taburetom in ni odprl oči niti tedaj, ko se je taburet premaknil.

Nekakšen škric v fraku in belem telovniku je pogledal v sobico in naznanil:

»Zdaj nastopi gospodična Arabela. Za njo — Vi!«

Gospodar ni odgovoril ničesar. Izvlekel je izpod mize majhen kovček, sedel in čakal. Po njegovih ustnicah in po rokah je bilo videti, da je razburjen in tetka je čula, kako mu dih podrhtava.

(Se nadaljuje.)

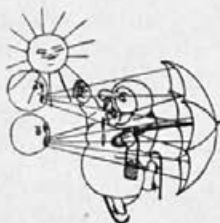

BELOKRANJSKA

Nekoč sta dva tatova nakradla orehov. Ponoči sta šla na vaško pokopališče in sedla pod cerkveni zvonik. Eden je pod zvonikom zakuril ogenj in trl orehe, drugi pa je šel krast ovco, da bi jo spekla za večerjo. Zjutraj ob štirih je šel mežnar klenkat, pa se je ognja pod zvonikom močno prestrašil. Tekel je po župnika, rekoč, da na pokopališču straši in gotovo kaka duša trpi, ker ne najde miru. Župniku je tudi malo strah zlezel v kosti, pa se je izgovarjal, da ne more tja, ker ga noge bole. Pa to mu ni nič pomagalo, ker si ga je mežnar naprtil na hrbet in ga zanesel proti cerkvi. Tat pri ognju ju je zagledal že od daleč in je mislil, da oni drugi nese ovna, pa je zakričal: »Le nesi ga, nesi, ga bomo spekli!« Tedaj pa je dobil župnik na mah zdrave noge, skočil z mežnarjevega hrbta in jo na vso sapo udrl proti župnišču, mežnar pa za njim. Tat pa misleč, da je tovarišu utekla ovca, steče še sam za njima, da bi pomagal loviti ovna.

HANI AHAČIČ:

PREBUJENJE

Toplo pribuče vetrovi
iz dalje,
glasno prihrume plazovi
v dol z gore,
vode prišume čez klance
na polje —
prebude iz sanj zaspance
vse, prav vse.

Iz vode:
žaba dolgokraka
radostno zakvaka.
Pupek jo poslušá,
plesati poskušá.

Iz skale:
kača se privije
tja, kjer sonce sije.
Kuščar jo zabava,
saj sta žlahta prava.

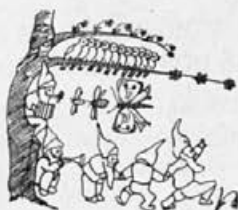
Iz zemlje:
ježek prisopiha
k hrčku jo popiha.
O žitnih cenah kvási,
ker so hudi čási.

ga za med vpraša,
kam li čmrlj ga znaša.

Iz vejè:

Veverica zala
je povha obiskala.
Od znancev se poslavlja.
Balo si pripravlja.

To je vse?

Kaj pa še!

Iz jamè:

Medved godrnjavi
jazbeca ustavi,

Kar poglej
na drevo, na goro
in na trato zeleno,
v zemljò, v skalò,
v vodo in pod nebo!
Kar poglej —
in sam povej!

Karel Širok:

Marija je po polju šla . . .

*Marija je po polju šla,
Marija sedem žalosti,
Marija sedmih bolečin,
in bridko, bridko jokala,
točila je solzé.*

*In kamor solza pala je,
tam pelin zel pognala je
in rasla, rasla je v spomin
na mater sedmih žalosti,
na mater sedmih bolečin.*

Ljubi »Naš rod«!

KAKO NAJ BOMO HVALEŽNI NJEMU, KI JE BIL NAŠ DOBROTNIK IN REŠITELJ

Bilo je na veliki petek leta 1932. Krog četrte ure popoldne je nepričakovano vstopil sluga postaje Maribor gl. kol. Mama je ravno pripravljala kruh za velikonočne praznike in mi otroci smo pasli poleg nje radovednost. Oče je stopal po sobi kakor da slutiti nekaj nepričakovanega in hudega.

Vstopivši sluga izroči očetu list ter predloži knjigo v podpis, da potrdi prejem. Oče sprejme list, ga prečita in izpusti na mizo. Ozrl se je na mamo, nato na nas otroke, in rekel: »Otroci, sirote smo, vsled splošne redukcije na železnici niso prizanesli niti meni, dasiravno imam šest nepreskrbljenih otrok, in tri mesece manj kot deset let službe. Strašno!« Solza mu kane in nato spet reče: »Naj bo v božjem imenu, obupal ne bom!« Nato je potrdil prejem in sluga je odšel.

Ne morem Vam popisati strašno rano, ki se je odprla v srcu bolehnne mame. Spustila je delo iz rok, ter nekaj časa kot, da hoče znoret, stala na sredi kuhinje in se ozirala po nas otrokih. Nastal je molk, ki se je pa spremenil v kratkih trenutkih v nezasišno žalost in jok. V mestu je vladal mir, zvonovi so molčali vsled spominškega dneva na smrt našega Zveličarja. Zdelo se nam je, da sočuvstvuje božja vlast nad nami, ker je zemeljska nima. Le Božje oko je videlo naše duševno in telesno gorje, ki so ga nam prizadejali oni, ki ne poznajo, ali nočejo poznati ljubezni do bližnjega.

Predstavite si očeta v mestu, kateri je uničen z osemčlansko družino! Drugi dan je bila velika sobota. Mesto je oživelo, zvonovi so peli in klicali vernike, da naj pridejo k božjem grobu in proslavljajo veličastno vstajenje Gospodovo. Godba se je slišala iz ulice in veseli napevi »Aleluja« so segali v dno duše. — Vse se oživlja. Narava in ljudje se veselijo lepih velikonočnih praznikov, a pri nas v hiši — je vladala žalost, kakršne Vam ne morem po-

pisati. Zunaj petje in veselje, a mi otroci smo jokali. Oče se je odpeljal iskat pomoči — rešenja. — Na veliki ponedeljek se je šele vrnil. — Vstopil je s težkim korakom v znak, da je njegov pot bil brezuspešen, da ni našel srca, ki bi mu pomagalo. Pa kako bi naj pričakoval, ko je dandanašnji svet takšen.

Pet mesecev je taval ubogi oče v brezposelnem stanju, iskal dela in pomoči v raznih uradih in podjetjih.

Čez nekaj časa je sledila še odpoved upravnega stanovanja. Kam brezposelni oče s tako družino? Kdo ga bo sprejel, ko ne more plačati stanovanja? Pet otrok nas je bilo za šolo, in potrebe so rastle! Usmilila se nas je neka blaga gospa ter nas vzela v hišno stanovanje pod pogojem, da bo mama opravljala delo hišnice. Skrb za družino je rastla dan za dnem. Mnogo potrebnih stvari smo morali prodati.

Nekega dne se odpravi mama v Ljubljano. Šla je, a vrnila se je žalostnejša od prej. Povedala je, da je tam kleče in s solzami zaman prosila.

V početku jeseni je dobil oče delo pri mestni občini kot cestni delavec. Lahko si mislite, da nas je to hvaležno presenetilo. Rano v jutro je zgrabil kramp in lopato, ter se vračal na večer s skolnjeno glavo, z žuljavimi rokami. Njegov obraz je bil vedno otožen.

Nekega dne je bila mama po opravih v mestu. Srečala je zelo blago gospo, s katero je prišla v pogovor. Potožila je svoje gorje ter tako iskala tolažbe. Dotična gospa ji svetuje sledeče: »Gospa ne obupajte, imamo še srca v Jugoslaviji. To sta naš ljubljenski kralj in kraljica. Obrnite se do Nj. Veličanstva in prepričana sem, da Njegovo plemenito srce ne bo odreklo vaši prošnji.«

Ko je prišla mama domov, razodene to željo tudi očetu. Oče, ki je bil ves čas žalosten in potr, je to novico z zadovoljnim obrazom potrdil.

Nekega pomladnega dne istega leta je romala naša prošnja v naročje Nj. in Nj. nega Veličanstva kralja in kraljice v Beograd. V naši hiši je zavladalo upanje in sicer trdno upanje v plemenito in ljubezni polno srce do sirot naše kraljeve dvojice. To upanje ni ostalo prazno.

Prišla je druga velika noč žalostnega spomina, vendar so naša srca slutila, da bo ta velika sobota tudi za nas srečnejša.

Pretekli so tedni. Lepega dne nam prinese pismonoša denarno nakaznico na imeno naslovljeno. Mama se je bila vrnila po opravkih ter se presenečena ozrla na pismonošo, ki se je že hotel oddaljiti. Pokliče ga, in vpraša, če je kaj za nas. Obrnil se je in jo sumljivo vprašal, če je ona dotična oseba, za katero ima denarno nakaznico. Na nakaznici je bil žig dvora Nj. Veličanstva kralja in nakazilo 3000 Din. Lahko si mislite veselje, ki ga je začutila uboga mama v svojem srcu. Pismonoša ji odšteje vsoto, a ona vsa presenečena poljublja žig Nj. Veličanstva in solze veselja ji stopijo v oči.

Ne morem Vam popisati radosti, ki je zavladala v družini. V teku nekaj dni je sledil akt rešenja po pošti. Oče je ravno delal v tovarni in mama mu je nesla vsa vesela to kuverto z rešenjem v tovarno. Še isti dan je odpovedal tam svoje delo, se iskreno zahvalil svojemu predstojniku ter se istega popoldne javil v službo na državni železnici. Glavar postaje mu ni hotel verjeti, ker sam še ni imel nobenega akta o reaktivaciji mojega očeta.

Bil je sprejet v službo v prejšnjem svojstvu. Da se izkaže hvaležnega nadrejenim oblastem, se je moj oče takoj potrudil z ukom. V spomladi leta 1934. je položil izpit za prometnega zvaničnika ter bil v krajši dobi istega leta premeščen na novo službo in na novo službeno mesto, na postajo Šmarje-Sap. Čez kratko smo sledili še mama in mi otroci. Lepa Dolenjska je naš novi kraj in dom.

Pretekli so meseci v sreči in zadovoljstvu, in v naših srcih je kipela iskrena hvaležnost našemu ljubemu rešitelju kralju Aleksandru I.

Strašna usoda, dne 9. oktobra lanskega leta je bil žrtev strašnega zločina v Marseillu naš nad vse ljubljeni kralj in oče Jugoslavije. Nj mi mogoče dati izrazov in popisati grozno bol, ki so jo začutila naša srca. Mame nismo mogli utolažiti. Ko je oče izobesil črno zastavo na postajnem plosopju in je ta zaplapolala, zaplapolala so tudi naša srca in solz ni bilo konca. Oče in mama sta vzela sliko kralja s stene, ter

jo ovila s črnim trakom, jo dala v okno, pridejala rož in prižgala večno luč, da vidijo in se spominjajo mimo potujoči ljudje Njega, ki ga je ljubil ves narod.

Sirota sem in nisem zmožna zadostnih izrazov hvaležnosti, vendar v srcu mojem nosim globoko ljubezen prave Jugoslovenke.

Milica Sternad,

učenka II. razr. mest. žen. real. gimn.
v Ljubljani.

NAŠI IZSELJENCI

Ker je naša domovina ponekod gorata in gosto naseljena, zato je moralo mnogo naših rojakov v tujino za kruhom. A mislijo pa še vedno na ljubo domovino. Zato jim naredimo največ veselja, ako dobijo iz domačega kraja pozdrav. Njim posvetimo vsako leto prvi teden v decembru. Naše izseljence štejemo v deseto banovino in jih je nad milijon. Raztreseni so skoraj po vsem svetu. Največ jih je v Severni in Južni Ameriki, kakor: v Združenih državah, Kanadi, Argentini, Čilu in Braziliji. Nekaj jih je tudi v Afriki, Aziji in Avstraliji. Precej jih je v Franciji, Belgiji, Luksemburgu in Holandiji. Vsi naši izseljenci se spominjajo nas in podpirajo naša dobrodelna društva. Mnogo naših rojakov pa ni našlo sreče v tujini, zato moramo pa mi tistim pomagati, kakor oni, ki so srečni, nam pomagajo. Tedaj bo prava ljubezen med nami.

Klančnik Ivan, Ravne pri Soštanju.

POSLUŠEN SONČEK

Zvonček iz zemlje prikljije,
na beli obrazek posije
mu sonce zlató.

Zvonček poprosil je sončka lepó:

»Sijaj, o sonček, sijaj močnó,
da vsem nam topló bo, gorkó,
na trato posej nam zlató!«

In sonček posije na trato,
da vse od trobentic je zlato.

Jelka Vuk,

učenka pri Uršulinkah.

POMLADANSKA

Ze zopet travca zeleni,
in ptička zopet žvrgoli,
že vriska, poje mladi rod,
da razlega se povsod.
Ze zopet rožice cveto,
metuljčki jim pozdrav neso,
na pisane poljane
od sonca obsijane.

Mrak Marija,

II. razr. višje nar. šole v Preski.

DRAGI „NAŠ ROD“!

Prihajaš tudi k nam med nazarške učence. Ni nas veliko število naročnikov »Našega roda«, vendar za naš reven kraj dovolj.

Vsak bi Te rad prebiral, a starši vsem ne morejo ustreči. Moj ata se vselej po-

praska za ušesi, kadar mora seči v žep po denar za Tebe — »Naš rod«. Ko Te pa ob mesecu prinesem domov, pa reko: »Halo, „Naš rod“ sem!«

Kadar bo kriza ozdravila, boš tudi ti dobil več prijateljev.

Marija Matko iz Nazarij.

MOJA MATI

Kako te ljubim, draga mati moja,
ker skrb ti noč in dan ne dá pokoja;
ko pozno v noč se vležeš in zaspiš,
se v jutro še bolj trudna prebudiš.

Kako so žuljave te tvoje roke,
saj venomer se trudijo za nas otroke,
o, kdaj ti bodo mogle počivati,
o, kdaj, ti trudna in trpeča mati?

Mrak Marija,

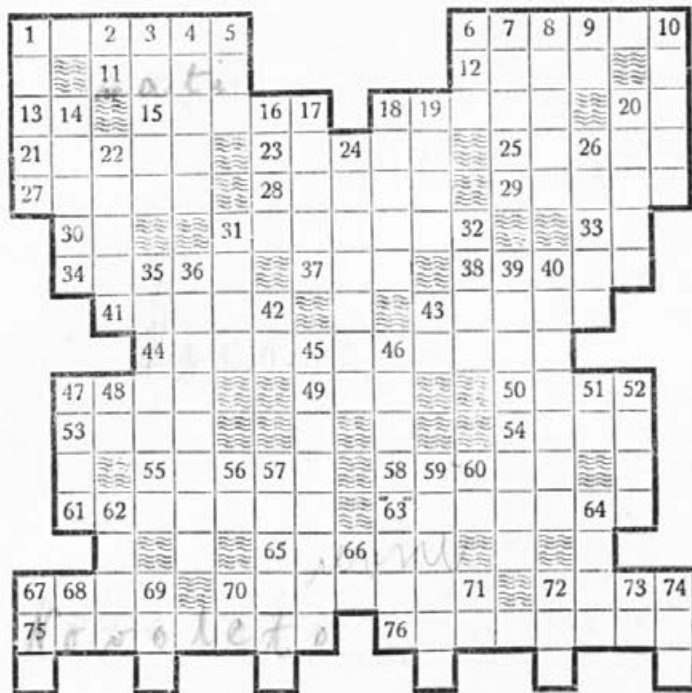
II. razr. višje nar. šole v Preski.

Tomaz Kvas, učenec 1. raz. mešč. šole v Šiški: Bičani

KRIŽANKA

Sestavil E d o.

Vodoravno: 1. akademski naslov, 6. razbojnik, tudi junaški odmetnik, 11. družinski član, 12. zdravilno zelišče, 13. veznik, 15. maža za čevlje (tujka), 18. žrtvenik, 20. enaka soglasnika, 21. ploha, 23. tudi najmanjša lahko zaneti požar, 25. rokodelc, 27. jed, 28. groza, 29. sveta podoba, 30. oziroma (kratica), 31. raj, 33. to je (kratica), 34. stara mera, 37. turški mogolec, 38. vaška slika (tujka), 41. oblika glagola valovati, 43. del sobe, 44. naša domovina, 47. pokrajina v savski in dunavski banovini, 49. vstavi: ajb, 50. moško ime, 53. sorodnica (3. skl.), 54. drevo, 55. žensko ime, 58. trak, ki dovaja gorivo, 61. oblika glagola nanizati, 63. država v Sev. Ameriki, 65, nasprotno od bogata, 67. jarek, 70. oblika glagola navzeti, 72. zapoved, 75. prvi praznik v letu, 76. carinski nameščenec (dvojina).

Navpično: 1. dnevna plača (4. sklon), 2. dolžinska mera (kratica), 3. indijski in ameriški kopitar, 4. pokošena trava, 5. zver, 6. vrsta psov, 7. sloviti izdelovalec gosli, 8. okop, 9. društvo narodov (kratica), 10. strupenjača, 14. indijski knez, 16. reka v dunavski banovini, 17. domača trdka čevljev, 18. morska riba, 19. naši južni sovražniki, 20. kad, 22. predsednik bolgarskih »Junakov«, 24. ujeta, 26. mejna reka med bivšo Stajersko in Hrvaško, 31. poljsko orodje, 32. obmejna vas v logaškem srezu v Poljanski dolini, 35. moško ime, 36. lahka kovina, 39. naziv slovničnega sklona, 40. evropska država, 42. osebni zaimsek, 43. enaka soglasnika, 45. mesto v drinski banovini, 46. prebivalec Abesinije, 47. stan, 48. kvartaški izraz, 51. pesnitev, 52. navlaka, tudi domača jed, 56. predlog, 57. utežna mera (množ.), 59. klada (3. skl. množ.), 60. pol od: eden, 62. mesto ob Azovskem morju, 64. nedoločni zaimsek, 66. v zastopstvu (kratica), 67. osebni zaimsek, 68. prislov časa, 69. prometno sredstvo, 70. nikalnica, 71. ploskovna mera, 72. reka v vrbaski banovini, 73. veznik po Prešernu, 47. lep.

Trije izžrebani rešilci križanke dobe primerne nagrade.

REJCI MALIH ŽIVALI

Drage tovarišice in tovariši!

Zopet Vam pišemo mi, najmlajši rejci malih živali narodne šole Šenkov turn in Vam sporočamo, da smo z največjim veseljem pripravljali in skupaj nosili živalce iz vseh koncev in krajev, zbijali zaboje in zabožke, da smo Vam lahko poslali darila. Poslali smo Vam pa tudi navodila, kako je ravnati z živalcami, ki ste jih prejeli. Kdor se pa želi več poučiti o reji malih živali, naj naprosi očka ali mamico, da mu naroči strokovno glasilo »Rejec malih živali«, ki ga izdaja in urejuje naš gospod učitelj.

Navzlic velikemu številu pravilnih odgovorov nismo mogli ustreči vsem tovarišicam in tovarišem, zato smo sklenili skupno z našim gospodom učiteljem nov razpis nagrad za zveste naročnike »Našega roda« in prijatelje malih živali. Priobčujemo danes novo sliko in Vas vabimo, da nam točno popišete, katere vrste živali so na gornji sliki, razen onih štirih ptičev, ki sede na črkah. Za te ptiče še mi sami ne vemo, katere pasme so, čeprav se štejemo med rejce.

Za nagrade smo določili sledeče živali: 1 belo jagnje, 1 mladega psička volčje pasme, 1 kokljo s piščanci, 1 par havanskih kuncev, 1 par morskih prašičkov, 1 par belih miši, 1 par grlic in 1 par golobov. Kdor pošlje obenem lep spis, kako ravna s svojimi živalcami, dobi lepo razglednico angorskih kuncev.

Dopise in rešitve pošljite na naslov: Rejci malih živali narodne šole Šenkov turn pri Ljubljani. Pošljete jih lahko v skupni kuverti, da si prihranite na poštini. Obilo sreče in uspeha Vam žele in Vas najlepše pozdravljajo

Šenkovturnčani

KLISJEJE eno- ali večbarvne za časopise, knjige, razglednice itd. izdeluje klišarna

Jugografika
Ljubljana, Sv. Petra nasip 23